

Bekend met talent?

Een kwalitatief onderzoek naar de betekenisgeving van KNHS bondscoaches en regiotrainers aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport

C.E. Verhoeven

Utrecht, juli 2010

Bekend met talent?

Een kwalitatief onderzoek naar de betekenisgeving van KNHS bondscoaches en regiotrainers aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport

Naam : C.E. (Lia) Verhoeven
Adres : Balijelaan 65 bis
Woonplaats : Utrecht
Studentnummer : 3028798
E-mailadres : C.E.Verhoeven@students.uu.nl
Datum : 2 juli 2010
Begeleider : prof. dr. M. (Maarten) van Bottenburg
Master : Sportbeleid en Sportmanagement
Opleiding : Bestuurs- & Organiseringswetenschappen
Universiteit : Universiteit Utrecht

VOORWOORD

In mei 2008 hoorde ik dat ik was toegelaten tot de master Sportbeleid & Sportmanagement; een wens ging in vervulling. Nog geen twee maanden later was ik werkzaam op de afdeling topsport van de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS) waar ik het Rabo Talentenplan onder mijn hoede kreeg; het plaatje was compleet. In de afgelopen twee jaar heb ik ontzettend veel geleerd en waardevolle momenten gekend, zowel in mijn studie als in mijn werk. Een afstudeeronderzoek binnen mijn werkgebied behoorde tot de mogelijkheden en werd realiteit. Dit heeft geleid tot dit werk, waar ik gedurende de afgelopen zes maanden met enorm veel inzet en plezier aan heb gewerkt.

Zonder de (in)directe inzet van een aantal personen was deze scriptie echter nooit tot stand gekomen. Daarom wil ik deze gelegenheid gebruiken om in een persoonlijk voorwoord mijn dank aan hen uit te spreken.

In de eerste plaats gaat mijn dank uit naar mijn respondenten. Hun gastvrijheid, enthousiasme en openhartigheid hebben mij enorm geïnspireerd en mij voorzien van een schat aan informatie.

Mijn tweede woord van dank gaat uit naar mijn begeleider Maarten van Bottenburg. Zijn aanstekelijke enthousiasme heeft me tot op het bot gemotiveerd en door zijn professionele begeleiding en oog voor detail is dit werk geworden tot wat het nu is. Ook wil ik Inge Claringbould en Michel van Slobbe, coördinatoren van de master Sportbeleid & Sportmanagement, bedanken voor hun inzet tijdens de afgelopen twee jaar. Medestudenten, bedankt voor de mooie tijd en de feedback tijdens het onderzoeksproces.

Dankbaar ben ik ook voor het vertrouwen en de vrijheid die ik heb gekregen van Maarten van der Heijden, Technische Directeur van de KNHS. Een speciaal woord van dank gaat uit naar mijn collega's van de afdeling topsport, voor hun oneindige flexibiliteit en hun luisterend oor. Wouter, Linda, Antoinet, Liesbeth, Nicolet, Marit en Ad, dank jullie wel.

Heel veel dank ben ik verschuldigd aan papa en mama die het mogelijk hebben gemaakt om studie, werk en hobby op deze manier te kunnen combineren. Dank ook voor het warme thuis. Tevens wil ik de familie Rietberg bedanken. Door hun dagelijkse zorg voor de paarden is het voor mij mogelijk (geweest) mijn sport te beoefenen.

Ook wil ik mijn club- en huisgenoten bedanken voor het feit dat zij ervoor hebben gezorgd dat ik niet volledig in beslag werd genomen door studie, werk en hobby. Jullie zijn tevens verantwoordelijk voor een onvergetelijke studententijd.

Tenslotte wil ik Rob bedanken omdat hij er altijd voor me is. Dank ook voor het geduld en de (on)bruikbare adviezen.

Lia Verhoeven

Utrecht, 2 juli 2010

SAMENVATTING

Het doel van dit onderzoek was het inzichtelijk maken van de betekenissen die door KNHS bondscoaches en regiotrainers aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport worden gegeven. Hiertoe zijn vijftien respondenten, allen KNHS bondscoach of regiotrainer, onderworpen aan diepte-interviews. Vragen voortvloeiend uit de literatuurstudie en de dagelijkse praktijk vormden de basis voor de interviews.

Een analyse van de diepte-interviews laat zien dat talent moeilijk te definiëren is en er geen eenduidige richtlijnen bestaan op basis waarvan een ruiter/amazone als talent kan worden betiteld. Een combinatie van individuele aangeboren en aangeleerde eigenschappen maken iemand al dan niet tot talent.

Talent wordt door de respondenten niet als belangrijkste voorwaarde voor succes gezien. Ook presteren op jonge leeftijd is volgens de respondenten geen garantie voor later topsportsucces. De paardensport kent een sportspecifieke factor welke wel in grote mate bepalend is voor succes; de pony of het paard waarmee de sport beoefend wordt.

Talentherkenning in de paardensport is volgens de respondenten voorbehouden aan experts die vanwege hun jarenlange ervaring in staat zijn talent in een ruiter/amazone te herkennen. Talentherkenning is hierdoor per definitie subjectief. Volgens de respondenten zou talentherkenning niet moeten geschieden op basis van een momentopname of op basis van prestaties. Meerdere observatiemomenten tijdens wedstrijden en trainingen scheppen een completer beeld van de eigenschappen van een ruiter/amazone en maken inzichtelijk hoe en in welke mate een ruiter/amazone zich ontwikkelt. Talentherkenning en talentontwikkeling zijn hierdoor onlosmakelijk met elkaar verbonden. Voorts is het volgens de respondenten van belang om kwantiteitsdoelstellingen los te laten, i.e. niet een vooraf vastgesteld aantal ruiters/amazones selecteren, maar selecteren op basis van kwaliteit.

Volgens de respondenten is het van belang om op jonge leeftijd spelenderwijs met een pony om te gaan. Ook onderstrepen zij het belang van een veelzijdige ontwikkeling door niet te vroeg te focussen op één discipline en een meer diverse sportbeoefening voor te staan. Ontwikkeling wordt enerzijds gezien als voorwaarde voor presteren, anderzijds stimuleert presteren de ontwikkeling. Hierdoor lijken ontwikkelen en presteren met elkaar in interactie. De paardensport is sportbeoefening met een paard. Goed paardenmateriaal bevordert de ontwikkeling en zonder goed paardenmateriaal is presteren onmogelijk. Kennis van paarden en paardrijden is hierbij een vereiste. Voorts zijn de context waarbinnen een ruiter/amazone gedijt van belang voor een goede ontwikkeling. De respondenten onderstrepen met name de invloed van ouders en de trainer/coach.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	- 3 -
SAMENVATTING	- 4 -
1. INLEIDING	- 7 -
1.1 Talenterkenning en talentontwikkeling in de paardensport	- 7 -
1.2 Aanleiding	- 9 -
1.3 Relevantie	- 9 -
1.3.1 Praktische relevantie	- 9 -
1.3.2 Wetenschappelijke relevantie	- 10 -
1.4 Vraagstelling.....	- 10 -
1.5 Doel van onderzoek	- 10 -
1.6 Leeswijzer.....	- 11 -
2. METHODOLOGIE	- 12 -
2.1 Onderzoeksperspectief	- 12 -
2.2 Methode.....	- 12 -
2.2.1 Respondenten.....	- 12 -
2.2.2 Operationalisatie.....	- 13 -
2.3 Rol van de onderzoeker	- 14 -
3. LITERATUURSTUDIE.....	- 15 -
3.1 Internationale medaillewedloop.....	- 15 -
3.2 Problemativering van talent.....	- 15 -
3.2.1 Ondefinieerbaarheid van talent	- 15 -
3.2.2 Diversiteit aan talent	- 16 -
3.2.3 Onbedoelde effecten van talent	- 16 -
3.3 Geringe voorspelbaarheid van talenterkenning	- 17 -
3.3.1 Presteren op jonge leeftijd	- 17 -
3.3.2 Complexiteit van verschillende sporten.....	- 18 -
3.4 Sportbeoefening in relatie tot talentontwikkeling	- 18 -
3.4.1 Specialisatie versus diversificatie	- 18 -
3.4.2 Ontwikkelen versus presteren	- 19 -
3.5 Contextafhankelijkheid van talentontwikkeling	- 20 -
3.6 Samenvatting	- 22 -

4. RESULTATEN	- 23 -
4.1 Algemeen	- 23 -
4.2 Talent	- 24 -
4.2.1 <i>Ondefinieerbaarheid van talent</i>	- 24 -
4.2.2 <i>Eigenschappen van talent</i>	- 24 -
4.2.3 <i>(On)bedoelde effecten van talent</i>	- 26 -
4.3 Voorwaarden voor succes.....	- 27 -
4.3.1 <i>Talent als voorwaarde voor succes</i>	- 27 -
4.3.2 <i>Presteren op jonge leeftijd als voorwaarde voor succes</i>	- 27 -
4.3.3 <i>Paardenmateriaal als voorwaarde voor succes</i>	- 28 -
4.4 Talenterkenning	- 29 -
4.4.1 <i>Timmermansoog</i>	- 29 -
4.4.2 <i>Betekenisgeving ten aanzien talenterkenning</i>	- 30 -
4.5 Talentontwikkeling.....	- 36 -
4.5.1 <i>Sportbeoefening</i>	- 36 -
4.5.2 <i>Context</i>	- 40 -
4.6 Samenvatting	- 42 -
5. DISCUSSIE	- 43 -
5.1 Talent	- 43 -
5.1.1 <i>Ondefinieerbaarheid van talent</i>	- 43 -
5.1.2 <i>Diversiteit</i>	- 43 -
5.1.3 <i>Eigenschappen van talent</i>	- 43 -
5.1.4 <i>(On)bedoelde effecten van talent</i>	- 44 -
5.2 Voorwaarden voor succes.....	- 44 -
5.3 Talenterkenning.....	- 44 -
5.3.1 <i>Timmermansoog</i>	- 44 -
5.3.2 <i>Scouting</i>	- 45 -
5.3.3 <i>De relatie tussen talenterkenning en talentontwikkeling</i>	- 45 -
5.4 Talentontwikkeling.....	- 45 -
5.4.1 <i>Sportbeoefening</i>	- 45 -
5.4.2 <i>Context</i>	- 47 -
6. CONCLUSIE.....	- 49 -
7. AANBEVELINGEN.....	- 52 -
8. REFLECTIE	- 55 -
BRONNEN	- 56 -

1. INLEIDING

Om de gegevens uit dit onderzoek te kunnen interpreteren is basiskennis van (de structuur van) de paardensport essentieel. Ook het huidige beleid dat de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS) ten aanzien van talentherkenning en talentontwikkeling voert verdient nadere uitleg. Deze onderwerpen zullen in dit inleidende hoofdstuk worden toegelicht. Tevens worden de aanleiding en relevantie van dit onderzoek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een uiteenzetting van de vraagstelling, een beschrijving van het doel van het onderzoek en een leeswijzer.

1.1 Talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport

Het Rabo Talentenplan is het talentherkenning en –ontwikkelingprogramma van de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS) voor de (Olympische) disciplines dressuur, springen en eventing. Het Rabo Talentenplan heeft tot doel het herkennen van talent en het ontwikkelen van talent tot topruiters/-amazones. De Rabobank tekent al jaren voor het hoofdsponsorschap van de KNHS en is tevens mede initiatiefnemer van het Rabo Talentenplan. Sportinhoudelijk ligt de uitvoering en eindverantwoordelijkheid van het Rabo Talentenplan echter bij de KNHS, afdeling topsport.

De paardensport is uniek doordat de sport beoefend wordt met een paard en er daardoor een wederzijdse afhankelijkheidsrelatie tussen ruiter en paard bestaat. Paard en ruiter (man) of amazone (vrouw) worden in de volksmond ‘combinatie’ genoemd. De verschillende disciplines vragen ieder om andere vereisten per combinatie. In de discipline dressuur voeren paard en ruiter, afhankelijk van het niveau, bepaalde verplichte oefeningen uit. In de discipline springen, springen paard en ruiter over een vooraf vastgesteld parcours van hindernissen. De discipline eventing bestaat uit drie onderdelen; een dressuurproef en een springparcours, aangevuld met een crosscountry; een parcours over natuurlijk hindernissen. In alle drie de disciplines wordt onderscheid tussen verschillende klassen. Te weten, B (Beginners), L (Licht), M (Midden) en Z (Zwaar).

In de paardensport wordt onderscheid gemaakt tussen pony's en paarden. Tot en met het jaar waarin een ruiter/amazone de zestienjarige leeftijd bereikt, mag hij/zij deelnemen aan de internationale ponysport. Na de ‘ponytijd’ gaat een ruiter/amazone doorgaans over op een paard. In de internationale jeugdsport worden hierin de categorieën ‘junioren’ en ‘young riders’ onderscheiden. Een ruiter/amazone valt in de leeftijdscategorie junioren tot en met het jaar waarin hij/zij de achttienjarige leeftijd bereikt. Een ruiter/amazone is young rider tot en met het jaar waarin hij/zij de 21-jarige leeftijd bereikt.

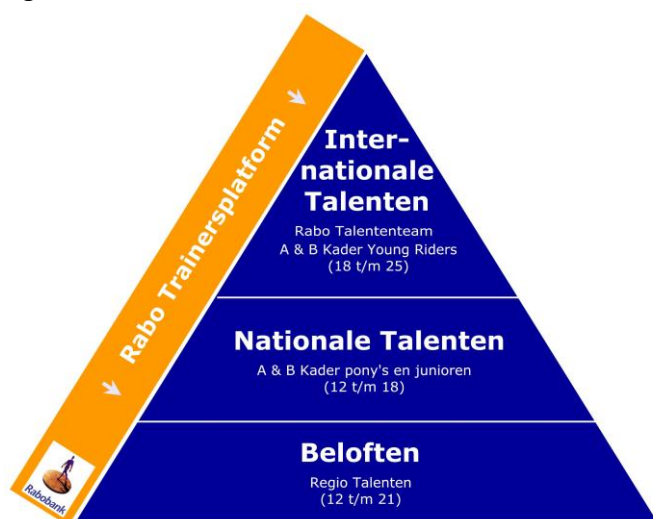
Talentherkenning in de paardensport begint in de landelijke wedstrijd sport. Jaarlijks wordt er voor de disciplines dressuur en springen tijdens provinciale kampioenschappen gescout in de twee hoogste landelijke klassen. Voor de discipline dressuur betreffen dit de klassen Z1 en Z2. Voor springen de klassen Z en ZZ. De gescoute ruiters en amazones worden uitgenodigd voor de Rabo Talentendag welke ieder najaar wordt gehouden. De discipline eventing kent geen provinciale kampioenschappen. Ruiters en amazones uit deze discipline worden uitgenodigd voor de Rabo Talentendag wanneer zij tenminste uitkomen in de op één na hoogste landelijke klasse (M). Tijdens de Rabo Talentendag vindt (wederom) een selectie plaats, waarna de geselecteerde ruiters en amazones gedurende negen trainingen tijdens het winterseizoen worden begeleid. Deze ruiters en amazones vallen binnen de categorie ‘Beloften’ (zie figuur 1) en worden begeleid door trainers uit het KNHS Trainersplatform. Dit platform betreft een select gezelschap waarin de beste ruiters/amazones, trainers en coaches

(waaronder de KNHS bondscoaches en regiotrainers) uit de Nederlandse paardensport vertegenwoordigd zijn. Het KNHS Trainersplatform komt tweemaal per jaar bijeen ten behoeve van bijscholing en/of het uitwisselen van kennis en ervaring.

De nationale selecties (hierna kaders) voor de discipline dressuur worden gevormd door ruiters/amazones die op meerdere wedstrijden een vooraf vastgesteld percentage hebben gescoord. De kaders voor de discipline springen worden gevormd door ruiters/amazones die gedurende meerdere competitiewedstrijden en internationale (jeugd)wedstrijden worden geobserveerd en uiteindelijk worden geselecteerd door de bondscoach. Ook de kaders voor de discipline eventing worden samengesteld op basis van meerdere wedstrijdobservaties. Ponyruiters en junioren die tot het kader behoren krijgen de status 'Nationaal Talent'. Young riders die in een kader zijn opgenomen krijgen de status 'Internationaal Talent' (zie figuur 1). De leden van het Rabo Talententeam, waarin ruiters/amazones tussen de achttien en de 25 jaar zijn opgenomen, behoren eveneens tot de Internationale Talenten. Het Rabo Talententeam vertegenwoordigt alle drie de disciplines. De ruiters/amazones in dit team hebben wat betreft hun discipline de grootste kans om op korte termijn door te stromen naar een seniorenkader en worden jaarlijks door de bondscoaches geselecteerd.

Figuur 1: Piramidemodel

Bron: www.knhs.nl (2010)

Zowel de Nationale als de Internationale Talenten krijgen sporttechnische begeleiding van de bondscoach en, waar nodig, andere expertisetrainers. Ook worden zij in aanraking gebracht met andere voor een topsporter relevante begeleiding als mental coaching, diëtiëk etc. De leden van het Rabo Talententeam krijgen jaarlijks een persoonlijk budget dat zij, na overleg met hun bondscoach, besteden ten behoeve van het bevorderen van hun carrière.

1.2 Aanleiding

In 2008 is het Rabo Talentenplan door NOC*NSF gecertificeerd. Dit certificeringssysteem is ontwikkeld om sportbonden inzicht te geven in de kritische succesfactoren van hun opleidingsprogramma's. Het certificeringproces geeft inzicht in de kwaliteit van het opleidingsprogramma dat de sportbond uitvoert en daarmee ook de mogelijkheden tot verbetering (Website NOC*NSF). De KNHS scoorde respectievelijk vier van de vijf sterren voor de discipline dressuur, drie sterren voor springen en drie sterren voor de discipline eventing. Gezien het feit dat voor geen enkele discipline het maximale aantal sterren werd behaald, bestaat er vanuit NOC*NSF nog enige kritiek op het beleid ten aanzien van talentontwikkeling.

Eind 2009 vierde de KNHS het 10-jarig bestaan van het Rabo Talentenplan. Naar aanleiding van dit 10-jarig bestaan werd door de betrokkenen van het Rabo Talentenplan een aantal vragen opgeworpen met betrekking tot de opzet en uitvoering van het talentherkenning en -ontwikkelingsprogramma. Deze vragen, en het feit dat de verbeterpunten vanuit beleidsperspectief (door NOC*NSF) reeds waren geformuleerd, hebben ertoe aangezet om vanuit het perspectief van de trainer/coach inzicht te verkrijgen in de positieve, negatieve en verbeterpunten van het Rabo Talentenplan.

De KNHS is bereid bij te dragen aan de uitvoering van de plannen omtrent de Olympische Spelen van 2028. In het Olympisch Plan 2028 zijn acht ambities geformuleerd. Eén van die ambities betreft topsport (Website NOC*NSF). Om topsport te kunnen (blijven) bedrijven en te kunnen concurreren in de internationale medaillewedloop is de aanwas van talentvolle sporters noodzakelijk. Om deze aanwas te garanderen is een gedegen talentherkenning en -ontwikkelingsbeleid per sportbond noodzakelijk.

De kritiekpunten vanuit NOC*NSF, de vragen naar aanleiding van het 10-jarig bestaan van het Rabo Talentenplan en het belang van talentherkenning en -ontwikkeling voor het Olympisch Plan 2028, zijn drie zaken die aanzet hebben gegeven tot het uitvoeren van dit onderzoek.

1.3 Relevantie

1.3.1 Praktische relevantie

In een brede context is dit onderzoek relevant vanwege de in het Olympisch Plan 2028 geformuleerde ambities omtrent topsport en de daarmee samenhangende toenemende belangstelling voor talentherkenning en -ontwikkeling. Dit onderzoek is tevens relevant omdat het mogelijk bijdraagt aan het reduceren van de kritiek van NOC*NSF zoals beschreven in de aanleiding.

Een onderzoek naar de betekenisgeving aan talent, talentherkenning en -ontwikkeling in de paardensport is sporttakspecifiek. Het feit dat een dergelijk onderzoek nog niet is uitgevoerd, legitimeert de uitvoering van dit onderzoek. Idealiter wordt door de uitvoering ervan bijgedragen aan het optimaliseren van het KNHS beleid inzake talentherkenning en -ontwikkeling.

1.3.2 Wetenschappelijke relevantie

Onderzoek naar de betekenisgeving aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling is wetenschappelijk relevant, omdat dit inzicht verschaft in de manier waarop betekenisgeving omtrent de genoemde onderzoeksobjecten plaatsvindt en hoe met die betekenissen wordt omgegaan.

Daarnaast is dit onderzoek wetenschappelijk relevant omdat onderzoek naar talent en daaraan gerelateerde zaken doorgaans tot doel hebben om tot een eenduidige visie op talent te komen. Dit onderzoek is echter een onderzoek naar betekenisgeving, wat betekent dat het ruimte laat voor verschillende perspectieven op talent, talentherkenning en –ontwikkeling.

Een laatste punt dat de wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek aantoont is het feit dat de paardensport een sport betreft waarin de relatie tussen mens en dier centraal staat. Dit maakt de paardensport, in relatie tot alle andere sporten, een unieke sport. In combinatie met het geringe aantal kwalitatieve onderzoeken inzake de genoemde onderzoeksobjecten, legitimeert de uniekheid van de sport een dergelijk kwalitatief onderzoek.

1.4 Vraagstelling

De overwegingen in de voorgaande passages hebben geleid tot de volgende probleemstelling:

Welke betekenissen geven KNHS bondscoaches en regiotrainers aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport?

Onderstaande subvragen dienen ter ondersteuning van de probleemstelling:

1. Welke eigenschappen kenmerken een talent?
2. In hoeverre is talent een voorwaarde voor succes?
3. Wat zijn de positieve en negatieve punten van de huidige opzet van talentherkenning?
4. Op welke manier kan de KNHS haar talentherkenning verbeteren?
5. Wat zijn de positieve en negatieve punten van de huidige opzet van talentontwikkeling?
6. Op welke manier kan de KNHS haar talentontwikkeling verbeteren?

1.5 Doel van onderzoek

Door de probleemstelling uit te werken en de subvragen te beantwoorden wordt getracht inzicht te krijgen in de betekenisgeving door KNHS bondscoaches en regiotrainers aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport. Tevens zal worden toegewerkt naar concrete aanbevelingen welke gericht zijn op het verbeteren van het huidige talentherkenning- en ontwikkelingbeleid.

1.6 Leeswijzer

In het hierop volgende hoofdstuk wordt de methode van onderzoek beschreven. Aansluitend biedt hoofdstuk drie een overzicht van de beschikbare literatuur met betrekking tot de onderzoeksobjecten. Dit hoofdstuk dient enerzijds ter legitimatie van het onderzoek. Anderzijds schetst het een beeld van de huidige wetenschappelijke kennis omtrent talentherkenning en talentontwikkeling. Hoofdstuk vier beschrijft aan de hand van een viertal overkoepelende thema's de resultaten die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen. Vervolgens worden de onderzoeksresultaten in het daarop volgende hoofdstuk gekoppeld aan de literatuurstudie (hoofdstuk drie) en ondersteund aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden. In de conclusie wordt beschreven wat dit onderzoek heeft opgeleverd. Tevens worden de probleemstelling en subvragen uitgewerkt en beantwoord. In hoofdstuk zeven worden de beleidsconsequenties, voortvloeiende uit de conclusies, gepresenteerd. In de afsluitende verantwoording wordt teruggeblikt op het onderzoeksproces.

2. METHODOLOGIE

Dit hoofdstuk vangt aan met de verantwoording van het gekozen onderzoeksperspectief. Vervolgens zal blijken dat het gekozen perspectief consequenties heeft voor de methode van onderzoek, welke in het daaropvolgende wordt beschreven. Het hoofdstuk zal worden afgesloten met een beschrijving van de rol van de onderzoeker.

2.1 Onderzoeksperspectief

Omdat dit onderzoek tot doel heeft inzicht te krijgen in de betekenissen die door KNHS bondscoaches en regiotrainers worden toegekend aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport, is het onderzoek kwalitatief van aard. De onderzoeker gaat er dan ook vanuit dat de waarheid ligt in betekenissen en hangt derhalve een interpretatief onderzoeksperspectief aan. Dit perspectief veronderstelt dat er niet één waarheid, één betekenis voor een bepaald object bestaat. Vanuit een interpretatief onderzoeksperspectief wordt betekenisgeving gezien als relationeel en contextueel bepaald (Weick, 1995). Tevens worden betekenissen, vanuit dit perspectief gezien, geconstrueerd in sociale interactie (Geertz, 1973 en Denzin, 1989a in Glesne, 2006). De onderzoeker acht het interessant en relevant om betekenissen, die vanuit verschillende perspectieven aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport worden toegekend, te achterhalen. Een onderzoek naar betekenisgeving aan talent en daaraan gerelateerde zaken is vanuit een interpretatief onderzoeksperspectief met name relevant, omdat talent een meervoudig interpretabel begrip is. Het onderzoeksperspectief sluit derhalve goed aan bij de objecten van onderzoek.

2.2 Methode

Een interpretatief onderzoeksperspectief vereist een methode van onderzoek waarbij de betekenissen waarin de onderzoeker geïnteresseerd is, ook daadwerkelijk kunnen worden achterhaald. De methode die voor een dergelijk onderzoek het meest geschikt is, is het houden van diepte-interviews onder respondenten (Rubin & Rubin, 2005).

2.2.1 Respondenten

Talentherkenning wordt voor alle disciplines en leeftijdscategorieën uitgevoerd door (een deel van) de KNHS bondscoaches en regiotrainers. De begeleiding van talenten in het kader van talentontwikkeling wordt op bondsniveau uitsluitend verzorgd door KNHS bondscoaches en regiotrainers. Door de betrokkenheid van beide genoemde partijen bij talentherkenning en –ontwikkeling, wordt verondersteld dat zij voldoende bekend zijn met de onderzoeksobjecten om tot betekenisgeving te komen. Om deze reden is gekozen om vijftien respondenten te benaderen die allen KNHS bondscoach of regiotrainer zijn voor één van de disciplines. Het aantal respondenten per discipline hangt samen met de grootte van de disciplines, waarbij dressuur de grootste discipline is, gevolgd door respectievelijk springen en eventing. De onderzoeker heeft het belang van een evenredige vertegenwoordiging van disciplines zwaarder doen wegen dan een evenredige vertegenwoordiger van sekse, omdat in dit onderzoek een evenredige vertegenwoordiging van disciplines relevanter lijkt.

Dientengevolge hebben aan dit onderzoek vijf vrouwen en tien mannen hun medewerking verleend. Zes van hen zijn KNHS bondscoach. Zij selecteren de Beloften en selecteren en begeleiden de Nationale en Internationale Talenten. Negen respondenten zijn regiotrainer en begeleiden de Beloften. Een aantal van hen is ook bij de selectie betrokken. Een dergelijke samenstelling van de groep respondenten maakt dat er vanuit verschillende perspectieven betekenis aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling wordt toegekend.

Vanwege de specifieke groep respondenten en de specifieke probleemstelling, is het niet de bedoeling om de uitkomsten van dit onderzoek te generaliseren naar een andere context. Wel zijn de onderzoeksresultaten mogelijk bruikbaar voor collega-sportbonden en/of voor de sport als geheel.

2.2.2 Operationalisatie

Omdat het onderzoek zich toespitst op specifieke onderzoeksobjecten waaraan betekenissen worden toegekend, is voorafgaand aan de diepte-interviews een vragenlijst (zie bijlagen) opgesteld. Hoewel het gebruik van een vragenlijst aanvankelijk gestructureerde interviews doet vermoeden, is er tijdens de interviews ruimte gelaten voor inbreng van de respondenten buiten de vragen om. De vragenlijst diende dan ook als houvast voor de onderzoeker. De vragenlijst is enerzijds gebaseerd op de thema's die zijn voortgekomen uit de literatuurstudie (hoofdstuk drie). Anderzijds zijn er vragen opgesteld op basis van hetgeen de KNHS wilde weten met betrekking tot de onderzoeksobjecten. Het aanwenden van een vragenlijst in combinatie met de inbreng van respondenten maakt dat er sprake is geweest van semigestructureerde diepte-interviews (Glesne, 2006).

De interviews hebben plaatsgevonden op een door de respondenten vast te stellen moment en locatie. De onderzoeker heeft voorafgaand aan de interviews te kennen gegeven dat de verstrekte informatie volledig zou worden geanonimiseerd. Door deze anonimisering is getracht sociaal wenselijke antwoorden te vermijden. Alle respondenten hebben de onderzoeker toestemming gegeven de interviews op te nemen door middel van een voicerecorder. De respondenten hebben niet de mogelijkheid gekregen om de uitwerkingen van de interviews achteraf te bekijken omdat dit mogelijk leidt tot het herzien van hetgeen gezegd is. Dit gaat ten koste van de echtheid van de antwoorden en werkt sociaal wenselijke antwoorden mogelijk in de hand.

De onderzoeker heeft gedurende de interviews thema's genoteerd waar op een later moment op kon worden doorgevraagd of aan kon worden gerefereerd. Thema's die niet op de vragenlijst voorkwamen, maar door de respondent werden aangedragen, werden eveneens genoteerd, opdat deze konden worden meegenomen tijdens daaropvolgende interviews.

Na afloop van ieder interview heeft de onderzoeker, ten behoeve van de kwaliteit van de data, kritisch gereflecteerd op haar houding en vraagstelling tijdens het interview. Deze zelfreflectie heeft gedurende het onderzoeksproces bijgedragen aan een verbetering van de interviewtechniek van de onderzoeker. In sommigen gevallen heeft de reflectie ook geleid tot een aangepaste vraagstelling waardoor dieperliggende betekenissen beter konden worden achterhaald.

Na uitwerking van de interviews, heeft de onderzoeker zich een beeld van de data gevormd door alle interviews globaal door te lezen. Vervolgens is de data op een meer dieperliggend niveau bestudeerd door de interviews te coderen met behulp van het programma Maxqda. Tijdens de analyse van de coderingen is gekeken naar terugkerende thema's en verschillen en overeenkomsten in betekenisgeving. Er is gebruikt gemaakt van verschillende analyseniveaus welke zullen worden geëxpliciteerd in de hoofdstukken vier (resultaten) en vijf (discussie).

2.3 Rol van de onderzoeker

De onderzoeker heeft een bestaande relatie met de respondenten en is bekend met de objecten van onderzoek. Tijdens het onderzoek heeft de onderzoeker geprobeerd het onderzoeksproces zoveel mogelijk los te zien van de functie die zij binnen de KNHS vervult. Tevens was de onderzoeker zich constant bewust van haar kennis inzake de onderzoeksobjecten en de meningen die zij ten aanzien van de onderzoeksobjecten is toegedaan.

De bestaande relatie met de respondenten en de kennis en meningen ten aanzien van de onderzoeksobjecten, betekent dat er een zekere mate van subjectiviteit in dit onderzoek schuilt. Echter, omdat het een kwalitatief onderzoek naar betekenisgeving betreft, is subjectiviteit, vanwege de interpretatie van de onderzoeker, sowieso niet te ondervangen. Daar komt bij dat een dergelijk onderzoek niet mogelijk is zonder kennis van de onderzoeksobjecten. Dit omdat bij gebrek aan kennis niet diep genoeg op de thematiek kan worden ingegaan en kennis van de context waarbinnen de betekenissen geïnterpreteerd dienen te worden ontbreekt. De bestaande relatie met de respondenten is volgens de onderzoeker voordelig geweest omdat zij de respondenten vanuit de bestaande relatie kon overtuigen van het nut en de noodzaak van medewerking aan het onderzoek.

3. LITERATUURSTUDIE

3.1 Internationale medaillewedloop

Uit onderzoek naar het topsportklimaat in Nederland in de periode 1998-2008, blijkt dat er druk ligt op het systeem van talentherkenning en -ontwikkeling in Nederland. De ontstane druk op het systeem van talentherkenning en -ontwikkeling is het gevolg van de mondiale medaillewedloop, waarbij landen inzetten op zoveel mogelijk medailles tijdens internationale sportkampioenschappen (Van Bottenburg, 2009).

Het systeem van talentherkenning en -ontwikkeling in Nederland beperkt zich tot het herkennen van talenten die uit de georganiseerde sport komen bovendrijven. Van het herkennen van talent buiten de georganiseerde sport is geen of nauwelijks sprake. Waar men wel bewust bezig is met talentherkenning, beperkt zich dat tot specifieke takken van sport; er is geen oog voor talent dat voor een andere tak van sport mogelijk van belang is.

In Groot Brittannië is men hier, in aanloop naar de Olympische Spelen van 2012, wel mee begonnen; wanneer een talent in de ene tak van sport de top net niet lijkt te halen, wordt het gestimuleerd een overstap te maken naar een verwante sport. In landen als China en Australië is men eveneens bezig met talentherkenning buiten de georganiseerde sport. Dit betreft systemen waarbij kinderen op jonge leeftijd vanwege hun aanleg tot een bepaalde sport worden veroordeeld. Dergelijke systemen leveren weliswaar competitief voordeel op in de huidige medaillewedloop, maar hebben tot gevolg dat het topsportregime zich uitbreidt naar steeds jongere sporters.

De druk op talentherkenning en -ontwikkeling vraagt om een analyse van het huidige beleid. Echter, talentherkenning en -ontwikkeling zijn niet onproblematisch omdat er weinig inzicht bestaat in de voorspelbaarheid van talent(herkenning) en de gevolgen van talentherkenning en -ontwikkeling, met name in de paardensport.

3.2 Problematisering van talent

3.2.1 Ondefinieerbaarheid van talent

'Talent is een individuele eigenschap die alleen in een specifieke sociale omgeving tot zijn recht komt, herkend wordt en kan gedijen. Afhankelijk van de aard van die sociale omgeving kunnen talenten zich ontwikkelen en kunnen er perioden van bloei of verval in de prestaties van landen optreden' (Van Bottenburg, 2009). Van Bottenburg geeft in *Op jacht naar goud* een vrij algemene definitie van talent. Nader literatuuronderzoek levert geen concretere definitie op. Sterker nog, talent lijkt moeilijk te definiëren.

Vaeyens et al (2008) schrijven in hun artikel, waarin zij recente literatuur over talentherkenning en -ontwikkeling in sport evalueren, dat er gebrek aan consensus is over hoe talent zou moeten worden gedefinieerd en geïdentificeerd. Een belangrijke factor hierbij is het debat tussen 'nature' en 'nurture', waarin talent enerzijds wordt gezien als natuurlijke aanleg (nature) en anderzijds als product van ontwikkeling en omgeving (nurture).

Ook Sennett vindt het definiëren van talent problematisch. Hij beschrijft in zijn boek *Respect, the Formation of Character in an Age of Inequality* (2003) dat talent wordt geïdentificeerd op basis van potentieel talent. Echter, Sennett ziet talent als iets ondefinieerbaars; het is niet duidelijk op grond waarvan iemand wordt bestempeld als talent of niet-talent.

3.2.2 Diversiteit aan talent

Sennett (2003) stelt dat mensen respect verdienen op basis van karakter. Hij is van mening dat de samenleving het karakter onder andere vormt op basis van talent. Met andere woorden, je verwerft respect door het ontwikkelen van je talent. Zoals reeds beschreven wordt talent volgens Sennett geïdentificeerd op basis van potentieel talent. Het gevolg hiervan, aldus Sennett, is een aantasting van het (zelf)respect van de als niet-talent geïdentificeerde deelnemers, en een bevestiging van het (zelf)respect voor de als talent geïdentificeerde deelnemers. Resultaat is een mogelijk ontmoedigend effect dat het identificeren op basis van potentieel talent heeft op degenen die als niet-talent worden geïdentificeerd. Dit terwijl niet duidelijk is op basis waarvan iemand als niet-talent wordt geïdentificeerd. Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het categoriseren van kinderen als talent of niet-talent leidt tot ongelijkheid en dat dit gevolgen heeft voor de identiteit van het (niet)-talent. Om respect te behouden wanneer er sprake is van een ongelijke verdeling van talent, is het volgens Sennett belangrijk om diversiteit boven ongelijkheid te manifesteren. Met andere woorden, verschillende vormen van talent zouden belangrijker moeten zijn dan ongelijkheden ten aanzien van één specifiek soort talent. Dit is problematisch gezien het feit dat topsport bijna een synoniem is voor ongelijkheid, immers, alleen de besten tellen mee.

Martindale et al (2005) halen in hun overzicht van de belangrijkste thema's uit de literatuur aangaande effectieve talentontwikkeling Abbott et al aan. Zij stellen dat het van belang is om te erkennen dat verschillende fases in de ontwikkeling, verschillende benaderingen met zich meebrengen, maar benadrukken het individuele, dynamische en onvoorspelbare van het ontwikkelingsproces. Niet ieder talent laat zich dus in de gestelde kaders vangen. Er moet ruimte zijn voor een individuele, unieke benadering, wat suggereert dat er meerdere wegen te bewandelen zijn, op weg naar topsportsucces.

3.2.3 Onbedoelde effecten van talent

i. Consequenties van vroegtijdig selecteren

Uit het literatuuronderzoek van Vaeyens et al (2008) blijkt dat traditionele talentherkenning modellen, voornamelijk laat rijpe, veelbelovende kinderen lijken uit te sluiten van ontwikkelingsprogramma's. De auteurs zijn van mening dat talentherkenning en –ontwikkelingsprogramma's dynamisch dienen te zijn, in overweging nemend dat de mate van volwassenheid en de potentie om te ontwikkelen belangrijker zijn dan het op jonge leeftijd excelleren.

Martindale et al (2005) stellen dat het op jonge leeftijd selecteren van de best presterende sporters ertoe kan leiden dat sporters met toekomstig potentieel over het hoofd worden gezien en alleen wordt geïnvesteerd in degenen die op dat moment goed presteren. Gevolg is dat er te weinig wordt ingezet op het leerproces van toekomstig potentieel en teveel op het bevorderen van de prestaties van succesvolle jonge sporters.

ii. *Consequenties voor de identiteit van de sporter*

Pummell et al (2008) hebben een onderzoek gewijd aan de perceptie van een carrièreovergang in de paardensport zoals deze wordt ervaren door jeugdruiters/-amazones in de ontwikkelingsfase van hun carrière. Het maken van een overgang naar een hoger niveau bracht voor de ruiters/amazones verschillende vormen van stress met zich mee. Veel ruiters/amazones legden zichzelf veel druk op, of hadden het gevoel aan bepaalde verwachtingen te moeten voldoen. Ook werd er na de overgang meer vergeleken met anderen. Competitief ingestelde ouders zorgden eveneens voor druk tijdens en na de overgang. Een negatieve impact die de sportparticipatie heeft op schoolprestaties werd frequent genoemd. Tijdgerelateerde stress en een gebrek aan begrip werden eveneens veelvuldig genoemd als bron van stress, evenals carrière issues.

Het bestempelen van iemand als talent of niet-talent kan worden vergeleken met een carrièreovergang, gezien de implicaties die het heeft om te worden bestempeld als (niet)-talent. Hierbij valt te denken aan een toegenomen prestatiedrang, hoge verwachtingen etc.

Ook namen Pummell et al na de overgangperiode psychologische ontwikkelingen en sociale veranderingen waar. Psychologische ontwikkelingen kwamen tot uiting door identiteitgerelateerde veranderingen (bv. meer respect krijgen) en psychologische veranderingen (bv. beter om kunnen gaan met bepaalde situaties). Sociale veranderingen kwamen voor in de vorm van sociale voordelen (bv. veel/goede vrienden krijgen) en negatieve invloeden op het sociale leven (bv. tijdgebrek, verlies van contact met vrienden). De onderzoekers erkennen hierbij dat de effecten op sociale en identiteitontwikkeling kunnen leiden tot problemen op individueel niveau, zoals weinig zelfvertrouwen (De Knop et al 1999 in Pummell et al 2008). Voorts suggereren Pummell et al dat betrokkenheid in sport de ontwikkeling op een meer holistisch niveau kan beperken, omdat de mate waarin een individu zich identificeert met zijn/haar sport een groot effect heeft op de ontwikkeling van de identiteit van de sporter. De sporters lopen in het meest extreme geval kans op *identity foreclosure*; een identiteit die te eenzijdig ontwikkeld is. De onderzoekers stellen dan ook dat jeugdruiters/-amazones zouden moeten worden aangemoedigd om een brede identiteit te ontwikkelen om het risico op vroegtijdige beëindiging en de daarmee geassocieerde negatieve effecten te minimaliseren. Werk dat volgens de auteurs nodig is om het verliezen van talenten te minimaliseren, en succesvolle ontwikkeling van de paardensport te promoten.

3.3 Geringe voorspelbaarheid van talentherkenning

3.3.1 Presteren op jonge leeftijd

Uit Bloom's instrumentele studie naar talentontwikkeling (in Martindale et al, 2005) bleek dat succesvolle topsporters niet per definitie de beste sporters waren op juniorenniveau. Sporters dienden wel verbeteringen te laten zien in onder andere vaardigheden en leervermogen, maar een topprestatie in de ontwikkelingsfase was van ondergeschikt belang. Uit Bloom's werk bleek de slechte voorspellende waarde van juniorenprestaties voor later succes, gezien het feit dat minder dan tien procent van de volwassen topsporters in zijn onderzoek succesvol was op elf-/twaalfjarige leeftijd.

Van Yperen (2009) vond echter een ander resultaat in zijn onderzoek onder jeugdvoetballers van Ajax. Namelijk, het prestatieniveau in de jeugdopleiding, beoordeeld door de technische staf, bleek de beste voorspeller voor een succesvolle voetbalcarrière.

Over de voorspellende waarde van een hoog prestatieniveau op jonge leeftijd bestaat geen eenduidigheid. De betekenissen die in de paardensport aan de voorspellende waarde van een hoog prestatieniveau op jonge leeftijd worden gegeven zijn daarom relevant.

3.3.2 Complexiteit van verschillende sporten

Vaeyens et al (2008) suggereren dat de unieke vereisten per sporttak dienen te worden meegenomen bij de ontwikkeling van een talentherkenning model. Dit betekent dat een talentherkenning model eerder sportspecifiek is, dan dat er een algemeen model gehanteerd kan worden. Dit gegeven legitimeert sportspecifiek onderzoek naar talentherkenning. Hierbij dient echter in overweging genomen te worden dat sporten waar een aantal variabelen een hoog voorspelbaarheidgehalte hebben, meer geschikt zijn voor effectieve talentherkenning modellen dan sporten waarbij meerdere vaardigheden nodig zijn.

Ruud Stokvis onderscheidt in zijn boek *Sport, publiek en de media* (2003) drie verschillende sportsoorten, te weten meesporten, spelsporten en jurysporten. Deze drie sporten verschillen van elkaar wat betreft meetbaarheid en voorspelbaarheid. Meesporten zijn sporten als hardlopen en zwemmen waarbij het verloop van de wedstrijd en het eindresultaat eenvoudig te volgen en te begrijpen zijn. Spelsporten zijn sporten als voetbal en tennis waarbij kennis van de spelregels essentieel is voor het volgen van de wedstrijd en het begrijpen van het eindresultaat. Bij jurysporten wordt de einduitslag bepaald door een jury. De wijze waarop de jury tot een oordeel komt is vaak niet geheel duidelijk.

De paardensport kan niet worden ingedeeld onder één van Stokvis' sportsoorten omdat het een sport betreft waarbij de prestatie wordt neergezet door een combinatie van mens en dier. Door het samenspel met een dier is er in nog mindere mate sprake van meetbaarheid en voorspelbaarheid en kan de paardensport worden gezien als een soort vierde categorie. In dit kader lijkt de onderverdeling van Stokvis relevant voor het herkennen van talent. Zo is het aannemelijk dat het herkennen van talent in meesporten minder complex is dan bij spel- en jurysporten, vanwege de grote mate van voorspelbaarheid die meesporten kenmerkt. Uitgaande van de paardensport als vierde categorie en de daarmee samenhangende lage mate van meetbaarheid en voorspelbaarheid, lijkt het herkennen van talent in de paardensport een complexe zaak.

3.4 Sportbeoefening in relatie tot talentontwikkeling

3.4.1 Specialisatie versus diversificatie

Baker bespreekt in zijn wetenschappelijke publicatie over specialisatie en diversificatie zowel zaken die vroege specialisatie legitimeren, als zaken die vroege specialisatie tegenspreken. De auteur begint met het uitgangspunt van Ericsson et al (in Baker, 2003) die suggereren dat weloverwogen oefening essentieel is voor expertise in welk domein dan ook. De 10-jaar regel (Simon & Chase in Baker, 2003), welke een trainingstijd van tenminste 10 jaar vereist voordat topniveau bereikt wordt, onderbouwt dit uitgangspunt. Ericsson et al suggereren dan ook een relatie tussen het aantal uren weloverwogen oefening en het bereikte prestatie niveau. Al met al concluderen Ericsson et al dat hoe eerder iemand begint met gespecialiseerde training, hoe groter de kans is om in zijn/haar domein het topniveau te bereiken.

Andere onderzoekers (o.a. Côté & Hill) wijzen erop dat vroege specialisatie niet essentieel is om op een later moment te excelleren. In recente ontwikkelingsmodellen ligt de nadruk juist op diversiteit (vroege diversificatie) en spel, in plaats van op het ontwikkelen van vaardigheden en competitie. Dit bevordert de intrinsieke sportmotivatie. Er is zelfs bewijs dat atleten die een gevarieerde sportachtergrond hebben, niet achterliggen in vergelijking met hun vroeg gespecialiseerde opponenten (zie o.a. Baker 2003 & Stevenson 1990). Onderzoek van onder andere Côté (in Martindale et al, 2005) suggereert dat een reden waarom bepaalde sporters de top wel halen, mogelijk ligt in het

feit dat diegenen op jonge leeftijd meer vrijblijvend sporten en meerdere sporten beoefenen. Het beoefenen van verschillende sporten verdient dan ook de voorkeur (o.a. Côté & Hill in Martindale et al, 2005). Ook Van Bottenburg concludeert soortgelijk, namelijk dat er verschillende nadelen verbonden zijn aan vroegtijdige specialisatie en dat het beoefenen van verschillende sporten in de eerste fase van ontwikkeling (6-12 jaar) positievere effecten heeft op later sportgedrag dan vroegtijdige specialisatie. Carlson (1988) vond in zijn onderzoek naar het socialisatieproces van (top)teniss(t)ers, dat toptenniss(t)ers zich niet vroegtijdig specialiseerden, terwijl dropouts dit wel deden. Volgens dit onderzoek is vroegtijdige specialisatie dus niet succesvol op lange termijn.

Baker bespreekt in zijn eerder genoemde artikel de consequenties van vroege specialisatie. Zo suggereert Wiersma (in Baker, 2003) dat de geringe vaardigheden die men door vroegtijdige specialisatie leert, de ontwikkeling van andere vaardigheden mogelijk belemmert. Op lange termijn kan dit de fysieke activiteit, en daarmee de gezondheid op lange termijn, verminderen. Ook kan vroege specialisatie sociale en psychologische ontwikkeling in de weg staan en uiteindelijk leiden tot wat Wiersma noemt 'sociale isolatie'. Ook op fysiek vlak heeft vroege specialisatie een keerzijde. Dalton (in Baker, 2003) suggereert dat overmatige training tijdens cruciale periodes in de biologische ontwikkeling negatieve gevolgen kan hebben voor bepaalde spieren, pezen en gewrichten. Baker beschrijft het beëindigen van een sportcarrière als het meest nadelige gevolg van vroege specialisatie. Hij baseert zich onder andere op Butcher, Lindner & Johns (in Baker, 2003) die na onderzoek concludeerden dat een gebrek aan plezier het meest belangrijke motief is voor sportbeëindiging.

Baker concludeert door te stellen dat vroege diversificatie geen superieure methode is, maar een additionele methode om de top te bereiken. De trainingvormen moeten echter wel dezelfde onderliggende elementen bevatten en niet vergeten moet worden dat gediversifieerde training afneemt wanneer het prestatieniveau toeneemt.

3.4.2 Ontwikkelen versus presteren

Van Rossum (2005) vond tijdens zijn onderzoek, waarbij hij in de periode 1995-2004 jeugdige sporters hun mening vroeg ten opzichte van allerlei sportgerelateerde zaken, het volgende opmerkelijke resultaat: 'Het gaat de sporter vooral om een zo goed mogelijke uitvoering van de sporttaak en om het daarbij proberen zichzelf te verslaan. Dat wil zeggen: winst boeken, progressie tonen, beter worden'. (Van Rossum, 2005). Het wedstrijdresultaat (winnen) was hierbij ondergeschikt aan het verslaan van zichzelf. Bovenstaande tendens werd zowel opgemerkt binnen de groep talenten als binnen de vergelijkingsgroep wedstrijdssporters. Volgens Van Rossum is bovengenoemd resultaat van belang voor trainers/coaches. Zij zouden volgens de auteur een 'healthy philosophy of winning' moeten onderkennen; het verbeteren van de individuele sporttaak moet geprefereerd worden boven winnen. Dit uitgangspunt zou volgens Van Rossum ook moeten worden gehanteerd door ouders, teambegeleiders, jeugd- en topsportcoördinatoren, sportbestuurders etc.

Fraser-Thomas et al (2008) benadrukken in hun conclusie van een onderzoek naar jeugdige sporters het belang van fysieke en psychosociale ontwikkeling van het individu. De prestatie zou ondergeschikt moeten zijn aan deze ontwikkeling. Deze conclusie steunt de resultaten van Van Rossum's onderzoek.

Sennett (2003) is van mening dat het competitie-element deelnemende talenten kan belemmeren hun talent te laten zien. Sennett staat om deze reden een minder competitieve visie op talent voor. Ook voor hem is de prestatie van ondergeschikt belang.

3.5 Contextafhankelijkheid van talentontwikkeling

Vaeyens et al (2008) stellen in hun eerder aangehaalde literatuurstudie dat de context waarin de ontwikkeling van een sporter plaatsvindt, en de context waarbinnen een prestatie geleverd wordt, dienen te worden meegenomen bij het ontwikkelen van een model voor talentherkenning.

Carlson (1988) heeft een onderzoek gewijd aan het socialisatieproces van toptennis(t)ers. Het voornaamste resultaat van Carlson's onderzoek is dat het voorspellen van succes niet kan op basis van alleen individueel talent. Persoonlijke eigenschappen en ervaringen, in combinatie met sociale structuren en de traditie van de sport dienen optimaal samen te werken om topniveau te bereiken. Carlson stelt dat andere auteurs het belang van de context waarin socialisatie plaatsvindt onderschrijven (o.a. Bronnfenbrenner en Engström in Carlson, 1988).

Fraser-Thomas et al (2008) onderkennen eveneens het belang van de context van een sporter en hebben onderzoek gedaan naar trainingspatronen en de rol van belangrijke derden in de sportparticipatie van opgroeiende zwemmers. Zij namen hierbij het *Developmental model of sport participation* als vertrekpunt. Dit model (Côté et al en Côté & Fraser-Thomas in Fraser-Thomas et al, 2008) onderscheidt verschillende rollen van coaches, ouders, gelijken en broers/zussen, afhankelijk van de fase van ontwikkeling. Tabel 1 toont de meest belangrijke resultaten uit het onderzoek.

Tabel 1: Trainingspatronen en invloed van belangrijke derden

Dropouts	Gevestigde sporters
<i>Trainingspatronen</i> Vroege piekprestaties Geen kansen voor andere activiteiten Vroegtijdige overgang(en)	<i>Trainingspatronen</i> Ontwikkelingsbenadering van de club Kansen voor andere activiteiten Overgang(en) op juiste moment
<i>Invloed van de coach</i> Coaches negeren zwakkere zwemmers Beperkte een-op-een coaching	<i>Invloed van de coach</i> Coaches laten subtiel doorschemeren wie favorieten zijn Een-op-een coaching voor iedereen Gebalanceerde combinaties van coaches (wat betreft persoonlijkheid) Open communicatie over eventuele beëindiging van de sport
<i>Invloed van ouders</i> Ouders gedragen zich als coach en stellen beloningen tegenover een goede prestatie Ouders oefenen druk uit wanneer beëindiging wordt overwogen Druk uitoefenen om zo goed te worden als de ouders Druk uitoefenen omdat het kind mogelijkheden heeft die de ouders voorheen niet hadden	<i>Invloed van de ouders</i> Ouders volgen het zwemmen niet altijd Ouders komen met opties wanneer beëindiging wordt overwogen Gebalanceerde persoonlijkheden van ouders
<i>Invloed van gelijken</i> Gebrek aan zwemmende gelijken in latere jaren	<i>Invloed van gelijken</i> Positieve invloed van schoolvrienden in latere jaren
<i>Invloed van broers/zussen</i> Rivaliteit met broers/zussen	<i>Invloed van broers/zussen</i> Algemene positieve invloed van broers/zussen

Bron: Fraser-Thomas et al (2008)

Concluderend benadrukken de onderzoekers het belang van een goed gestructureerd programma voor jeugdige sporters, welke, zoals eerder genoemd, focust op de fysieke en psychosociale ontwikkeling van het individu in plaats van op enkel de prestatie. De programma's dienen daarbij goed gedefinieerd en goed gecommuniceerd te worden. Verder benadrukt het onderzoek de belangrijke rol van derden en het belang van open communicatie van met name ouders en coaches met de atleet. Een andere belangrijke bevinding ligt in de rol van ouders. Hoewel zij zich op de achtergrond zouden moeten houden gedurende de adolescentiefase van de sporter, zouden ouders, maar ook coaches, moeten toezien op een goed sociaal netwerk van hun kind/sporter vanwege de invloed die dit heeft op de sport.

Martindale et al (2005) schrijven in hun literatuurstudie over relevante thema's aangaande effectieve talentontwikkeling dat de kwaliteit en geschiktheid van de coachomgeving belangrijke factoren zijn in een sportcarrière (Bloom in Martindale et al, 2005). Echter, er is weinig bekend over effectieve ontwikkelingsomgevingen of hoe deze kunnen worden geoptimaliseerd. Wat wel bekend is, is dat men verschillende behoeften heeft in verschillende fases van ontwikkeling en dat de coachomgeving verandert wanneer er sprake is van een overgang (Van Rossum in Martindale et al, 2005). Voorts liet recent onderzoek naar de ontwikkeling van Olympische Kampioenen een grote variëteit aan individuele en institutionele invloeden zien die van belang waren in de ontwikkeling van de latere kampioenen. Deze invloeden reikten verder dan alleen de sportcontext (Gould et al in Martindale et al, 2005). Omdat er zoveel belangrijke invloeden zijn, is het volgens Martindale et al belangrijk dat er samenhang zit in de boodschappen die de verschillende invloeden veroorzaken. Het is daarom van belang dat het talentontwikkelingsbeleid coherente filosofieën, doelen en methodes aanmoedigt

Pummell et al (2008) hebben een onderzoek gewijd aan de perceptie van een carrièreovergang in de paardensport zoals deze wordt ervaren door jeugdruiters/-amazones in de ontwikkelingsfase van hun carrière. Ook zij beschrijven contextuele factoren die van belang zijn. Zo vormden competitief ingestelde ouders een bron van stress tijdens en na een carrièreovergang. Anderzijds ervoeren ruiters/amazones steun voor hun sportieve ontwikkeling. Deze steun is onder te verdelen in sportgerelateerde steun (1) in de vorm van coaching en informatie, steun van belangrijke derden (2) in de vorm van tastbare steun (bv. transport, geld) en emotionele steun (bv. aanmoedigen, kalmeren etc.) en institutionele steun (3) in de vorm van steun van school en organisatorische steun (bv. teamspirit). Zonder een context waarin deze steun tot stand komt was de carrièreovergang van de ruiters/amazones anders verlopen.

Van Yperen (2009) vond in zijn eerder aangehaalde onderzoek naar jeugdvoetballers bij Ajax dat factoren als doelcommitment, oplossingsgericht handelen en het zoeken en benutten van sociale steun van groot belang zijn voor een succesvolle voetbalcarrière. Dit zijn factoren die buiten de sportspecifieke vaardigheden liggen en zich ontwikkelen, met name laatstgenoemde, afhankelijk van de context van de sporter.

Gezien het belang van de context van een sporter, dient te worden stilgestaan bij het belang van de context van het individuele talent. Met name de betekenissen die worden toegekend aan belangrijke derden als ouders en coaches lijken relevant.

3.6 Samenvatting

Uit paragraaf één is gebleken dat er druk ligt op het systeem van talentherkenning en –ontwikkeling in Nederland. Verder blijkt het huidige systeem van talentherkenning en –ontwikkeling beperkt. Dit legitimeert onderzoek naar talentherkenning en –ontwikkeling.

Talent lijkt moeilijk te definiëren en de latere prestaties van een talent zijn niet altijd even voorspelbaar. Ook heeft het label talent een aantal onbedoelde effecten. Zo worden tijdens selectiemomenten mogelijk talenten over het hoofd gezien en heeft het benoemen van een sportend kind als talent of niet-talent consequenties. De vraag is hoe er in de paardensport over (de voorspelbaarheid en de effecten van) talent gedacht wordt.

In de literatuur worden zowel voor- als nadelen genoemd van vroegtijdige specialisatie en wordt diversificatie genoemd als additionele methode. Ook lijkt het wedstrijdresultaat (winnen) ondergeschikt aan ontwikkeling en het verslaan van zichzelf, zo kan uit de literatuur worden geconcludeerd. Dit betreft met name het perspectief van de sporter/wetenschapper. De vraag is welke betekenissen worden toegekend aan specialisatie en diversificatie en de relatie met talentherkenning en –ontwikkeling in de paardensport en welk perspectief op winnen wordt aangehangen.

Uit de literatuur komt het belang van de context waarin een sporter gedijt naar voren. Gezien deze conclusie dient te worden stilgestaan bij het belang van de context van een ruiter/amazone voor het herkennen en ontwikkelen van talent in de paardensport.

De literatuur heeft enig inzicht gegeven over hetgeen er over talent, talentherkenning en talentontwikkeling bekend is, maar ook over wat er (nog) niet bekend en waarover tegenstrijdigheid bestaat. Er zijn tal van vragen die in het kader van talentherkenning en –ontwikkeling in de paardensport kunnen worden gesteld. Wanneer is iemand een talent? In hoeverre is talent van voorspellende waarde voor later topsportsucces? Hoe wordt talent herkend en hoe zou talent herkend kunnen worden? Hoe kan talent zich het beste ontwikkelen? Vraagstukken als specialisatie versus diversificatie en ontwikkelen versus presteren zijn in dezen relevant. En in hoeverre is er aandacht voor de invloed van de context op de individuele sporter? Kortom,

Welke betekenissen geven KNHS bondscoaches en regiotrainers aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport?

4. RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd die uit de onderzoeksdata naar voren zijn gekomen. De resultaten zullen worden beschreven aan de hand van thema's en subthema's die uit de diepte-interviews zijn voortgevloeid en zullen worden ondersteund door citaten.

Tijdens het analyseren van de onderzoeksdata is gebruik gemaakt van drie analyseniveaus. Te weten, een analyseniveau waarop de betekenissen van alle respondenten zijn meegenomen, een analyseniveau waarbij is gelet op verschillen en overeenkomsten met betrekking tot disciplines en een analyseniveau waarbij is gelet op verschillen en overeenkomsten tussen bondscoaches en regiotrainers.

De beschreven resultaten gelden doorgaans voor alle disciplines, tenzij anders vermeld. Gezien het feit dat talentherkenning per discipline verschilt, is in paragraaf vier een onderscheid in disciplines aangebracht. Indien een resultaat geldt voor hetzij een bondscoach hetzij een regiotrainer, dan wordt hier per (sub)thema melding van gemaakt.

In de eerste paragraaf zal inzicht worden gegeven in de onderzoekspopulatie. Hierop volgt een paragraaf over de ondefinieerbaarheid, eigenschappen en effecten van talent. In de derde paragraaf wordt stilgestaan bij voorwaarden die al dan niet kunnen leiden tot succes in de paardensport. In paragraaf vier wordt ingegaan op de betekenissen die aan talentherkenning worden gegeven. Paragraaf vijf toont de resultaten die gerelateerd zijn aan talentontwikkeling.

4.1 Algemeen

Om inzicht te krijgen in de onderzoekspopulatie, worden in deze paragraaf de algemene kenmerken van de onderzoeksgroep weergegeven.

De respondenten hebben uiteenlopende leeftijden, variërend tussen de 30 en de 60 jaar. Tien van de respondenten zijn man, vijf van de respondenten zijn vrouw. Zeven van de respondenten vertegenwoordigen de discipline dressuur. Vijf van de respondenten vertegenwoordigen de discipline springen, tegenover drie vertegenwoordigers van de discipline eventing. Zes van de vijftien respondenten is KNHS bondscoach voor een bepaalde discipline en leeftijdscategorie (2 dressuur, 2 springen, 2 eventing). Negen respondenten worden door de KNHS ingezet als regiotrainer (5 dressuur, 3 springen, 1 eventing). Allen hebben de Nederlandse nationaliteit. De respondenten zijn afkomstig uit verschillende regio's in Nederland.

4.2 Talent

Tijdens het onderzoek is ingegaan op de betekenissen die aan talent worden gegeven. De navolgende subparagrafen laten zien dat er sprake is van uiteenlopende betekenissen.

4.2.1 Ondefinieerbaarheid van talent

Respondenten kunnen moeilijk definiëren wat zij onder talent verstaan. Er blijken verschillende redenen te zijn voor het niet kunnen definiëren van talent. In de eerste plaats worden er uiteenlopende aspecten genoemd die iemand tot talent maken. Een talent lijkt dus geen vaste set eigenschappen te bezitten, maar (een combinatie van) individuele eigenschappen maken iemand tot talent. Ook wordt gesteld dat niet iedere beoordelaar dezelfde visie op talent heeft, dat objectieve maatstaven ontbreken en dat een ruiter/amazone niet los van een pony/paard te beoordelen is. Dat het definiëren van talent problematisch is blijkt uit onderstaand citaat:

Er is een systeem ontwikkeld waarin prestaties worden geleverd die geacht worden goed genoeg te zijn om talent of Belofte genoemd te worden, maar dat wil niet vanzelfsprekend zeggen dat je dat bent. Dat is dus echt heel moeilijk. Ik sta echt heel dicht bij, maar ik weet het ook niet. **(Dressuurtrainer)**

4.2.2 Eigenschappen van talent

Ondanks dat blijkt dat talent in eerste instantie moeilijk te definiëren is, kunnen de respondenten wel een reeks eigenschappen opnoemen waaraan een goede ruiter/amazone in zijn/haar ogen voldoet. Echter, een ieder noemt andere eigenschappen. Desalniettemin zullen de genoemde eigenschappen in de hierna volgende passages worden beschreven.

i. Aangeboren eigenschappen van een paardensporttalent

Fysieke eigenschappen zijn eigenschappen die aangeboren zijn. Enkele respondenten noemen fysieke eigenschappen waarbij een ruiter/amazone gebaat zou zijn. Te weten, een lang, vlak bovenbeen en een fijne motoriek:

Als ik van nature hele korte ronde bovenbenen heb, dan wil ik niet zeggen dat je niet goed kunt paardrijden, maar dan wordt het verhaal wel iets moeilijker want dan heb ik meer moeite met een onafhankelijk zit te creëren. **(Dressuurtrainer)**

Ze moeten natuurlijk aanleg hebben hè. En een fijne motoriek helpt daar enorm mee denk ik. Iemand met een grove motoriek die heeft geen fijne handen. Die kan niet, die geeft geen fijne hulpjes vaak, die hebben het moeilijk als ze moeten paardrijden. **(Eventingtrainer)**

Deze eigenschappen zijn objectief vast te stellen. Opvallend is dat geen van de springtrainers fysieke eigenschappen noemt wanneer hen wordt gevraagd naar de kenmerken van een goede ruiter/amazone.

ii. *Aangeleerde eigenschappen van een paardensporttalent*

Veel vaker worden eigenschappen van talent genoemd die niet enkel aangeboren zijn, maar die (mede) het resultaat zijn van ontwikkeling. De eerste eigenschappen in dezen zijn balans/evenwicht, het kunnen volgen van de beweging en het hebben van probleemoplossend vermogen. Dit zijn eigenschappen die moeilijk objectief vast te stellen zijn.

Balans, reflexen en inspelen op de situatie die ontstaat. Dat zijn voor mij belangrijke dingen, daar komt het verschil aan de orde van wel of geen talent. **(Eventingtrainer)**

Dus je kijkt toch wel als je naar zo'n proef staat te kijken dat ze vloeiend die bewegingen kunnen volgen, dat ze niet tegenwerken. **(Dressuurtrainer)**

Belangrijk in de paardensport is de manier waarop een ruiter/amazone omgaat met een pony/paard. Ook het daarmee samenhangende gevoel voor een paard en het gevoel voor het paardrijden zijn zaken die in verband worden gebracht met het hebben van talent. Ook dit zijn eigenschappen die niet objectief zijn vast te stellen:

Het gevoel voor het paard. Hoe ze reageren als het een keer niet lukt. De omgang met het paard, het respect voor het paard. Ik denk dat het daar mee begint. **(Dressuurtrainer)**

Het gaat mij erom dat een ruiter voelt van o.k. weet je, dit paard moet daar of daar.. Dat ze dat eigenlijk uit zichzelf doen. Daar herken je gauw aan of iemand echt gevoel heeft. Nou goed en daar zit natuurlijk.. Gevoel is talent. **(Dressuurtrainer)**

De in deze subparagraaf genoemde eigenschappen hebben betrekking op alle in dit onderzoek meegenomen disciplines. Voor de disciplines springen en eventing wordt door de respondenten nog een aantal aanvullende eigenschappen genoemd. Te weten, instinct hebben, reflexen tonen, oog hebben voor de sprong, ritmegevoel hebben en goed bochten kunnen rijden. Dit zijn wederom geen objectief vast te stellen eigenschappen:

Wat denk ik dat in de springsport en de eventing nog wel belangrijker is, is oog voor de sprong en gevoel voor ritme zit daarbij. **(Dressuurtrainer)**

Je ziet sommigen kinderen, die zijn heel talentvol. Die weten wat ze doen en die rijden bochtjes heel beheerst, maar wel heel kort waardoor ze wel heel snel zijn. **(Springtrainer)**

Voor de discipline eventing komt hier nog een aanvullende eigenschap bij. Namelijk durf of lef hebben:

Iemand kan een hele goede springruiter zijn, maar als ie niet het hart heeft om over vaste hindernissen te galopperen, dan wordt ie geen eventingruiter. **(Eventingtrainer)**

Uit het voorgaande blijkt dat het mogelijk is om eigenschappen van een talent te beschrijven. Echter, vaak zijn deze eigenschappen subjectief en dus niet meetbaar. Daar komt bij dat de meeste eigenschappen wel voor een deel aangeboren (kunnen) zijn, maar ook voor een deel te ontwikkelen zijn. Talent hebben lijkt dan ook samen te hangen met een zekere mate van ontwikkelingspotentie.

iii. Eigenschappen van een topsporter

De eigenschappen die onder i. en ii. zijn genoemd, betreffen eigenschappen van een paardensporter. Door de respondenten zijn ook eigenschappen genoemd die niet specifiek voor de paardensport gelden, maar sportoverstijgend zijn. Hierbij valt te denken aan motivatie, doorzettings- en incasseringsvermogen, de wil om te leren en verbeteren, openstaan voor innovatie en willen en onder druk kunnen presteren. Het betreft eigenschappen die enerzijds in relatie tot talent worden genoemd, maar anderzijds ook los van talent kunnen worden gezien. Namelijk, iemand met minder talent die wel deze eigenschappen bezit, kan volgens de respondenten zeker uitgroeien tot topsporter.

Voor mij is motivatie het eerste en ze moeten een heel groot incasseringsvermogen hebben. Daarna komt volgens mij het talent. Je ziet natuurlijk heel veel super talenten, maar doordat ze de eerste 2 onderdelen missen, zie je dat ze er alleen met hun talent niet komen. Dus ik denk dat dat bij paardensporters, maar ook bij andere sporters die volgorde zou moeten zijn. **(Springtrainer)**

4.2.3 (On)bedoelde effecten van talent

Ongeacht wat onder talent verstaan wordt, heeft het label talent (on)bewust en (on)bedoeld gevolgen voor het kind. De respondenten hebben zowel voorbeelden gegeven van gevallen waarin een kind op een positieve manier omgaat met de titel talent, als van gevallen waarin een kind er op een meer negatieve manier mee omgaat.

Degenen die op een positieve manier omgaan met het feit dat zij als talent worden aangemerkt, zien het volgens de respondenten als een kans om nog beter te worden doordat hen meer mogelijkheden geboden worden:

Wat ik er van kan zien (...) alleen maar in de positieve zin omdat die mensen nog meer bagage krijgen: mental coaching, beter leren omgaan met een paard, stukje wedstrijdplanning, wedstrijdtraining. Hoe ga ik met mijn paard om, wat doe ik wel, wat doe ik niet? Ik denk dat dat alleen maar positief is. **(Springtrainer)**

Ook zijn er voorbeelden waaruit blijkt dat een kind bestempelen als talent negatieve uitwerkingen kan hebben. De twee uitwerkingen die veelvuldig genoemd zijn, zijn het arrogant worden en het niet kunnen voldoen aan verwachtingen:

Sommige kinderen kunnen er niet mee omgaan en worden een beetje hooghartig. Dat houdt vanzelf weer op want je staat gauw genoeg weer met beide benen op de grond in de paardensport. **(Dressuurtrainer)**

Ruiter Y bijvoorbeeld, die kochten van ons een hengst waar ruiter X Grand Prix mee had gereden en hij heeft nooit goed met dat paard kunnen rijden omdat die druk voor hem zo groot was. (...) Hij kon die druk ook niet aan. **(Dressuurtrainer)**

4.3 Voorwaarden voor succes

Tijdens het onderzoek is ingegaan op de voorwaarden voor succes in de paardensport. In de paragrafen 4.3.1 tot en met 4.3.3 zal worden ingegaan op een aantal voorwaarden die al dan niet tot succes kunnen leiden.

4.3.1 Talent als voorwaarde voor succes

Uit paragraaf 4.2 is gebleken dat talent lastig te definiëren is en dat eigenschappen van talent moeilijk objectief vast te stellen zijn. Talent wordt doorgaans echter als belangrijke voorwaarden voor succes gezien. Echter, de meeste respondenten uit dit onderzoek zien het hebben van talent juist in mindere mate als voorwaarde voor succes.

Als ik dit bekertje hier neerzet, en ik zeg, we tellen af tot 3, wie hem heeft, heeft hem, dan zal jij hem misschien drie keer sneller hebben dan ik. Dan zal jij daar wel meer talent in hebben. Maar als ik daar meer mee ga trainen, dan ben ik volgende week sneller en waar blijf je dan met je talent? Want heel veel mensen met talent komen er niet. **(Springtrainer)**

Door ongeveer de helft van de respondenten wordt talent hebben zelfs als negatief bestempeld:

Als je nou een talent hebt die alleen maar wint, die heeft op het einde ook geen plezier er meer aan als ie drie keer niet meer heeft gewonnen. Dan hebben ze er geen aardigheid meer aan. Dat zie je in het verloop van de sport toch wel. Diegenen die heel goed pony hebben gereden (...), die kwamen op een paard te zitten, die zagen daar de lol niet meer van in want ze konden niet elke zondag winnen dus die hielden op met paardrijden. **(Springtrainer)**

Feit is dat talent niet altijd met prestatie samenhangt, je kunt immers ook presteren zonder talent, en ook al heb je talent, dan hoef je niet altijd te presteren. Talent kan echter niet los worden gezien van presteren omdat de prestatiegerichtheid ten grondslag ligt aan de zoektocht naar talent:

Daar is dat talent ook voor (...), voor het halen van medailles en resultaat. Dat moet wel gebeuren. Ik heb wel meer mensen die fantastisch kunnen paardrijden, dan moeten ze maar africhter worden want in de ring schijten ze in de broek of maken ze er niks van iedere keer weer. Dus die resultaten daar kun je niet omheen. **(Dressuurtrainer)**

4.3.2 Presteren op jonge leeftijd als voorwaarde voor succes

Presteren op jonge leeftijd wordt vaak in één adem genoemd met talent. Talent hebben is volgens de meeste respondenten echter geen voorwaarde voor succes. Aan de respondenten is gevraagd in hoeverre zij van mening zijn dat prestaties op jonge leeftijd voorspelbaar zijn voor later topsportsucces. Over dit vraagstuk lopen de meningen uiteen. Enkele respondenten zijn van mening dat succes stimuleert en in die zin bijdraagt aan later topsportsucces:

Stimuleren, van, dat wil ik weer. Kijk, als je succes hebt op jonge leeftijd, als ik naar mezelf kijk 20 jaar geleden.. Ik stond best vaak vooraan op een Europees kampioenschap junioren. Je staat in de bladen, je krijgt aandacht. Dat is leuk. Dan wil je meer. **(Eventingtrainer)**

Enkele respondenten vinden presteren op jonge leeftijd een positief aspect omdat het de ruiter/amazones helpt in hun ontwikkeling:

Ik denk wel dat het wel belangrijk is als je al wel met die spanning omgegaan bent op jonge leeftijd. Dat je daar al wat meer ervaring mee hebt dan dat je daar op latere leeftijd ineens mee voor de dag komt (...), maar ik denk niet dat je eerst Europees Kampioen moet worden. Ik denk wel dat het goed is als je dat meegemaakt hebt van, ik rij een keer een landenwedstrijd of hè? Die bepaalde druk en het moeten selecteren. **(Springtrainer)**

De meeste respondenten zijn echter van mening dat vroegtijdig succes niet voorspellend werkt:

Het is natuurlijk wel fijn als je op jonge leeftijd veel kan, dan is het wat makkelijker. Maar dat het een garantie is voor succes later, nee. **(Springtrainer)**

Uit voorgaande blijkt dat talent en presteren op jonge leeftijd niet automatisch leiden tot succes en in sommige gevallen zelfs leidt tot het uitblijven van succes. Echter, zeker niet in alle gevallen. Voor het hebben van succes zijn meerdere factoren belangrijk, zo zal blijken. Op deze factoren wordt in de hierop volgende subparagraaf ingegaan.

4.3.3 Paardenmateriaal als voorwaarde voor succes

In paragraaf 4.2.2 is reeds ingegaan op de eigenschappen die iemand nodig heeft om topsporter te worden. Naast persoonlijke eigenschappen die iemand nodig heeft om tot een topprestatie te komen, zijn er meerdere factoren van belang. In de paardensport is het paardenmateriaal dat iemand tot zijn beschikking heeft volgens alle respondenten voor alle disciplines van wereldbelang, zo onderstrepen de volgende citaten:

Nou ja, hoe belangrijk is een paard? Als ik die cirkel van 100% heb, dan is een heel groot percentage paard. Want laten we eerlijk zijn, je kunt alle onderdelen beheersen om talent te zijn, maar als je geen paard onder je hebt die over dat 1.50m parcours kan springen.. **(Springtrainer)**

Wij werken met paarden, we hebben dat paard erbij. We hebben twee happy athletes als we het goed doen. Dat maakt het ook wel extra gecompliceerd en extra ingewikkeld vind ik hoor. **(Eventingtrainer)**

Een aspect dat samenhangt met de beschikbaarheid van paardenmateriaal is de financiële consequentie die topsport bedrijven met een paard met zich meebrengt. Een goed paard is duur, zonder goed paard geen prestatie, dus zijn financiële middelen een belangrijke voorwaarde voor succes:

Omdat je met een paard werkt, afhankelijk bent van je materiaal, heb je natuurlijk een hele grote factor extra. Dat is financieel. **(Dressuurtrainer)**

De voorgaande passages hebben laten zien dat talent en presteren op jonge leeftijd volgens de meeste respondenten niet per definitie voorwaarden zijn voor succes. De kwaliteit van het paardenmateriaal dat een ruiter/amazone tot zijn/haar beschikking heeft, is wel van doorslaggevend belang. Ondanks de verschillende meningen ten aanzien van talent en presteren op jonge leeftijd, zijn de respondenten wel van mening dat talentherkenning legitiem is (zie paragraaf 4.3.1). Welke betekenissen aan dat proces van talentherkenning worden gegeven, wordt uiteengezet in de volgende paragraaf.

4.4 Talenterkenning

Talenterkenning heeft tot doel het signaleren van talent zodat talent zich dusdanig kan ontwikkelen opdat die ontwikkeling uiteindelijk leidt tot succes. Ondanks dat talent door de respondenten niet wordt gezien als de belangrijkste voorwaarde voor succes, dient talenterkenning wel wezenlijk deel uit te maken van het topsportbeleid. Met het volgende citaat wordt het belang van talenterkenning onderstreept:

Als je deze bulk niet doet.. Ten eerste heb je dan een ontevreden bond, maar ten tweede, kom je die ene dan zeker niet tegen, dus je moet wel. Ik ben er wel van overtuigd dat je er naar zoveel moet kijken.
(Dressuurtrainer)

In de navolgende subparagrafen zal worden ingegaan op de betekenissen die aan talenterkenning en daaraan gerelateerde zaken worden gegeven.

4.4.1 Timmermansoog

Een veelgehoord kritiekpunt is dat er in de paardensport met een timmermansoog naar talent gekeken wordt. Gezien de in paragraaf 4.2 beschreven subjectiviteit, is dit inderdaad aan de orde. Tijdens het onderzoek is ingegaan op de betekenissen die aan het timmermansoog worden gegeven om na te gaan waarop het timmermansoog gestoeld is.

Het definiëren van het timmermansoog lijkt problematisch, maar over de totstandkoming zijn vrijwel alle respondenten heel duidelijk; het timmermansoog wordt ontwikkeld door ervaring en is in grote mate een gevoelskwestie. Onderstaand citaat is erg illustratief voor hoe er over het timmermansoog wordt gedacht:

Ik denk dat het een heleboel heeft te maken met ervaring. En als je zelf gereden hebt weet je ook een beetje waar je over praat. Denk dat dat toch wel een beetje belangrijk is. Ik denk ook wel dat ze gelijk hebben. Er wordt ook met het timmermansoog gekeken. Het heeft ook veel te maken met gevoel natuurlijk.
(Springtrainer)

Een aantal respondenten is van mening dat het timmermansoog in zekere zin overdraagbaar is. Echter, deze meningen zijn zeer uiteenlopend van aard. Een eerste suggestie die wordt gegeven is het gebruik maken van beeldmateriaal ten behoeve van de overdraagbaarheid van het timmermansoog. Een tweede suggestie betreft het bijhouden van logboeken ten behoeve van het verifiëren van hetgeen het timmermansoog heeft gezien. Enkele respondenten menen zelfs dat het mogelijk is om het timmermansoog tot een concreet iets te maken:

Ja, dat timmermansoog, put the cook in the kitchen. Dus als je een kok hebt die heel erg goed is, hoe maak je er een recept van? Nou, zet die kok maar in de keuken en laat het hem maar maken. Schrijf dan exact op wat ie doet. Dan kan je er iets mee. Dan kan iemand anders met hetzelfde recept aan de gang.
(Dressuurtrainer)

Ondanks dat een eenduidige definitie van het timmermansoog niet lijkt te bestaan, lijkt het timmermansoog gestoeld te zijn op kennis, vergaard door ervaring, en deels gebaseerd te zijn op gevoel. Dit maakt dat talentherkenning voorbehouden lijkt aan experts die door ervaring kennis hebben opgedaan en van wiens gevoel kan worden uitgegaan.

4.4.2 Betekenisgeving ten aanzien talentherkenning

In deze subparagraaf wordt ingegaan op de betekenissen ten aanzien van talentherkenning die voor alle drie de disciplines van belang zijn. Ook wordt per discipline besproken welke betekenissen de respondenten geven aan talentherkenning in hun discipline.

Talentherkenning is primair een taak van de KNHS. Aan de respondenten is gevraagd of er daarnaast andere personen of instanties zijn die in het kader van talentherkenning iets zouden kunnen betekenen. Er lijkt een rol weggelegd voor manegebedrijven en instructeurs van verenigingen. Indien in manege- of verenigingslessen kinderen met talent rondrijden, zou dit gemeld kunnen worden.

Eigenlijk zou het zo moeten zijn dat in het hele verenigingsleven de instructeurs ook al zouden moeten kunnen zeggen van jongens, ik heb er eentje bij ons zitten waarvan ik denk dat ie heel goed kan rijden. Als die instructeur dat niet doet, kom je er nooit achter want wij kunnen natuurlijk nooit alle manegebedrijven af gaan en kijken wat voor manegeles er gegeven wordt. **(Springtrainer)**

Volgens de respondenten kan de huidige rol van de regiotrainers uitgebreid worden. Gezien het feit dat de regiotrainers werken met de ruiters/amazones kunnen zij vele aspecten van de kinderen beoordelen en terugkoppelen aan de bond en bondscoaches. Ook is er wellicht voor de regiotrainers een taak weggelegd in het signaleren van talent:

Een belangrijke taak voor de regiotrainers.. Die moeten kunnen zien.. (...) Je ziet iemand stijgen. Dan denk ik, die jongen is coachable, die staat open, die wil leren, die doet dingen, die werkt er thuis aan, je ziet verbetering. **(Springtrainer)**

Gewoon mensen uit de regio vragen, van wat vind je een talent? Niet alleen het scouten, maar ook vragen van aanbevelingen. (...) Ik zou gewoon de mensen die scouten en de regiotrainers vragen of ze talent weten. **(Dressuurtrainer)**

Voornamelijk door de dressuurtrainers wordt het belang van het KNHS Trainersplatform voor talentherkenning genoemd. Met name het uitwisselen van ideeën en ervaringen omtrent talentherkenning is een belangrijk punt:

Het is sowieso natuurlijk het uitwisselen van ervaringen en kennis wat je doet, onderling ook met de regiotrainers. Dus dat is sowieso goed, want hoe meer communicatie er is, komen altijd wel weer dingen naar boven. Hoe doe jij dit? (...) Ik heb dit, hoe los je dat op? Wat doen we ermee? **(Dressuurtrainer)**

Het scouten tijdens wedstrijden lijkt een geschikt eerste moment voor talentherkenning. Echter, om na te gaan of een ruiter/amazone daadwerkelijk talentvol is, zijn meerdere momenten dan alleen een regiokampioenschap en een Rabo Talentendag nodig. Idealiter wordt een talent tijdens meerdere wedstrijden geobserveerd. Echter, dit is in beginsel niet voor alle disciplines mogelijk vanwege het grote aantal beoefenaars. Disciplineoverstijgend is ook het gegeven dat het werken met een kind, het in training hebben van een ruiter/amazone, meer informatie oplevert dan het observeren van wedstrijden. Het volgende citaat ondersteunt deze uitspraak:

Als je met die ruiters bezig bent, dan merk je snel genoeg of ze inderdaad de drive hebben en of ze coachbaar zijn. Dan weet je meer dan als je 1 combinatie eventjes in de ring ziet. Dan weet je ook geen achtergrond. Hoe ver is het paard? Hoe ver is de ruiter? **(Dressuurtrainer)**

Al eerder is gerefereerd aan het gegeven dat presteren in de paardensport in grote mate afhankelijk is van de kwaliteit van een pony of paard. De vraag is in hoeverre de kwaliteit van een dier meespeelt bij het herkennen van talent. Volgens een derde van de respondenten is het mogelijk om een talent te herkennen ook al zit hij of zij op een paard met te weinig kwaliteit:

Het is fijner als het een goed paard is, maar dat zou niet echt een zaak moeten zijn om er een talent uit te halen. (...) Weet het wel zeker, maar zonder een goed paard kom je natuurlijk nooit verder. **(Dressuurtrainer)**

Iets meer dan een derde van de respondenten geeft aan dat talent herkennen lastig is omdat een ruiter/amazone moeilijk los van een pony/paard te beoordelen is. Zo kan een goed paard een mindere ruiter compenseren. Maar een minder paard kan een ruiter/amazone minder doen lijken rijden. Alleen dressuur- en eventingtrainers waren deze mening toegedaan:

Als jij een vervelende pony onder je kont hebt, probeer maar eens uit te vinden of zij.. Misschien heeft ze wel heel veel talent, maar kan ze op dat moment niks laten zien. Of in een proef komt dat helemaal niet tot z'n recht als er niet het juiste paardenmateriaal is. **(Dressuurtrainer)**

Aan de respondenten is gevraagd vanaf welke leeftijd zij denken dat talent in iemand te herkennen is. Volgens de respondenten kan, gemiddeld genomen, vanaf het elfde levensjaar gesteld worden of iemand al dan niet talentvol is. De eigenschappen van een talent zijn volgens de respondenten niet leeftijdsafhankelijk, al zal een oudere ruiter/amazone de betreffende eigenschappen (zie paragraaf 4.2) wel verder moeten hebben doorontwikkeld. Echter, of dit het geval is, is mede afhankelijk van de leeftijd waarop met paardrijden is aangevangen en de mate van begeleiding die een ruiter/amazone heeft gehad. Ook komt het voor dat ruiters/amazones wel talentvol zijn, maar dat dit op het eerste gezicht niet zo oogt vanwege groeiproblemen.

De meeste respondenten houden bij talentherkenning geen rekening met sekseverschillen. Wel geven enkele respondenten aan dat zij signaleren dat meisjes eerder volwassen zijn dan jongens, zowel fysiek als mentaal.

Een viertal respondenten heeft een uitgesproken mening over seksualiteit in de paardensport. Dit betreft uitsluitend dressuurtrainers die aangeven uit ervaring te spreken. Heteroseksuele jongens zouden anders leren dan heteroseksuele meisjes en homoseksuele jongens. Homoseksuele mannen zouden gevoeliger en eerder driftig zijn dan heteroseksuele mannen en strubbelingen in verband met een 'coming out' zouden hun weerslag hebben op het paardrijden. Eén van de respondenten geeft aan dat heteroseksuele jongens minder snel voor de discipline dressuur zouden kiezen omdat zij dan als 'mietje' bestempeld zouden worden. Dit zou kunnen betekenen dat talentvolle mannelijke dressuurruiters mogelijk afhaken waardoor potentieel verloren gaat.

Wanneer de respondenten wordt gevraagd of er door de huidige structuur van talentherkenning talentvolle ruiters/amazones over het hoofd worden gezien, zijn de respondenten vrij eenduidig in hun reacties. Potentieel wordt gemist doordat ruiters/amazones niet over het juiste pony-/paardenmateriaal beschikken en zich daardoor niet kunnen laten zien. Ook wordt er op een bepaald niveau gescout, wat betekent dat ruiters/amazones die in andere klassen rijden, niet worden meegenomen. Onderstaand citaat omvat beide genoemde redenen waardoor talent mogelijk over het hoofd wordt gezien:

Ik geloof zeker dat er nog mensen over het hoofd gezien worden. (...) Ik denk dat er best nog wel wat zijn die net niet het juiste paarden- of ponymateriaal hebben, maar je scout natuurlijk niet in alle klassen. Kinderen die misschien wel hele jonge pony's hebben die nog niet in het Z meelopen. **(Dressuurtrainer)**

Na een meer algemeen beeld te hebben geschetst van de betekenissen die aan talentherkenning worden gegeven, worden in het navolgende de betekenissen ten aanzien van talentherkenning per discipline beschreven.

i. Dressuur

Vanwege de grootte en de geografische verdeeldheid van de discipline dressuur wordt het scouten tijdens de regiokampioenschappen als een belangrijk eerste moment ervaren voor wat betreft talentherkenning.

Als je op de punten van de jury afgaat, dat je dan nog altijd niet zeker weet of de goede wint. Dat is in onze sport helaas zo. Maar het is ondoenlijk om al die wedstrijden te bezoeken. Wat ik wel zou doen, dat ik zeker naar de regionale en provinciale kampioenschappen zou gaan als scout. Daar heb je toch al die normaal op de 2^e, 3^e, 4^e, 5^e plek staan ook wel rondrijden. **(Dressuurtrainer)**

De subjectiviteit van de scouts staat echter ter discussie. Momenteel wordt er nog te verschillend over paardrijden gedacht. Met name de bondscoaches zijn deze mening toegedaan:

Het is belangrijk dat we met z'n allen de neuzen dezelfde kant opkrijgen en dat gaat een keer gebeuren. Er zijn nu al ponyruiters die trainen bij trainer X en Y en die in het systeem van amazone X zitten. En die jongens die komen wel en die luisteren en die praten erover. En natuurlijk moeten er een paar dingen wel anders, maar ik denk dat er een tijd komt dat we dezelfde gevoelswaarden hebben als het over rijgevoel gaat. **(Dressuurtrainer)**

In het algemeen zijn de dressuurtrainers positief over het scouten op de regiokampioenschappen en de opzet van de Rabo Talentendag. Men vindt de situatie inspirerend en motiverend en ruiters/amazones worden in zowel een wedstrijd- als een trainingssituatie beoordeeld:

Op het moment dat die mensen gescout zijn (...) en we krijgen die hier op de centrale dag, en de mensen die hier staan, die kunnen met zo iemand werken, dan denk ik al dat je 2 factoren weet. Dus er is een bepaalde basis in het wedstrijdgebeuren en die mensen zijn trainbaar. **(Dressuurtrainer)**

Wanneer de respondenten wordt gevraagd naar verbeterpunten, wordt een aantal suggesties gegeven. Zo zou één van de bondscoaches de geselecteerden van de Rabo Talentendag nogmaals in een wedstrijdsetting willen zien rijden om te zien of de ruiters/amazones ook onder druk kunnen presteren. Ook zou deze respondent willen proberen de groep geselecteerden te beperken en een kleiner aantal ruiters/amazones intensiever begeleid willen zien om na te gaan of dit meer rendement oplevert dan het minder intensief begeleiden van een grote groep. Dit hangt ten dele samen met een heel fundamentele suggestie, namelijk dat er dient te worden ingezet op kwaliteit in plaats van kwantiteit. Onderstaand citaat laat dit zien:

Dat is eigenlijk wel heel primair dat daar een verbetering aangebracht wordt vanuit de jeugd of Future of waar ze ook vandaan komen. Dat er veel meer nieuwe mensen komen, veel meer goede nieuwe mensen komen. We hebben natuurlijk kwantitatief heel veel ruiters op het moment. Als je lichte tour rubrieken ziet, aantallen zijn ongelooflijk. Maar in principe is het niveau heel slecht. **(Dressuurtrainer)**

Een andere suggestie betreft het bijhouden van een volgsysteem waarin bijgehouden wordt wie op welk moment wordt geselecteerd, hoe (intensief) diegene wordt begeleid en wat de uiteindelijke resultaten van die ruiter/amazone zijn. Een suggestie van heel andere aard is om de ruiters/amazones die op de Rabo Talentendag verschijnen te vragen naar hun wensen en ambities. Dit omdat er jaarlijks mensen geselecteerd worden die geen ambitie hebben om op het hoogste niveau te acteren en er daardoor 'voor niets' in hen wordt geïnvesteerd.

ii. Springen

De respondenten die de discipline springen vertegenwoordigen zijn positief over scouten omdat dit betekent dat niet enkel het eindresultaat telt, maar dat er kan worden gekeken naar eigenschappen. Echter, één van de bondscoaches ziet het scouten (voor een deel) als vriendjespolitiek. De bondscoaches beklagen zich met name over 'het slechte oog' van de scouts.

Wat er aangeleverd wordt op de talentendag, daarvan springen mij de tranen in de ogen (...) dat valt me ieder jaar weer zwaar en zwaar tegen. **(Springtrainer)**

En hoe hadden we dat kunnen ondervangen denk je? **(Interviewer)**

Door betere scouts neer te zetten. **(Springtrainer)**

Eén van de bondscoaches suggereert scouten aantrekkelijker te maken door een groter budget uit te trekken. Op die manier wordt scouten attractiever en zullen 'de betere' springruiters/amazones/train(st)ers gestimuleerd worden te gaan scouten waardoor er betere ruiters/amazones op de Rabo Talentendag verschijnen.

De bondscoaches zijn sceptisch wanneer het gaat om de Rabo Talentendag omdat de dag naar hun mening te weinig sportgericht is:

Die dag zelf kan wel wat minder kosten. (...) Ik denk dat we 10.000 euro minimaal aan troep weggeven. Laten we dat nou niet doen, en het in die trainingen stoppen (...) Het budget voor de dag moet beperkt zijn en het budget voor de trainingen moet groot zijn. Als we daar eens mee beginnen, wordt het veel beter. **(Springtrainer)**

Lia Verhoeven – Bekend met talent?

Wat specifiek genoemd werd door één van de bondscoaches is dat de manier waarop de ruiters/amazones op de Rabo Talentendag beoordeeld worden, de laatste jaren wel is verbeterd. De kinderen rijden nu een parcours, worden getraind en rijden weer een parcours. Op deze manier zijn op één dag, meerdere beoordelingsmomenten ingebouwd. Dit hangt samen met een belangrijk gegeven, namelijk, dat door vrijwel alle respondenten wordt genoemd dat het scouten op basis van een momentopname niet wenselijk is (zie ook de inleiding van deze subparagraaf). Het herkennen van talent zou moeten geschieden op basis van meerdere observaties:

Als je blijft doorgaan op de voet dat je gaat scouten van momentopname, dan kun je net zo goed zeggen we doen het niet. Scout dan uit een groep waar je veel meer toezicht op hebt. (...) Tijdens de Roelofsen of de Hartogh (...), de junioren/young riders wedstrijden waar je meerdere malen mensen ziet rijden. Dan heb je in ieder geval al een grote groep waarvan je zegt, daar kan ik uit zoeken. En alles wat daarbuiten gezocht moet worden, daar moet ik toch meerdere meetmomenten hebben. **(Springtrainer)**

Volgens de springtrainers ligt de focus tijdens de Rabo Talentendag teveel op de kwantiteit van ruiters/amazones, terwijl de focus zou moeten liggen op kwaliteit. Dus, minder ruiters/amazones aanleveren en uiteindelijk minder ruiters/amazones selecteren.

Ik denk dat als je die 3, 4 echte eruit pakt en die zet je een jaar bij iemand op stal, dat je veel meer resultaat hebt. (...) Maar men ziet dat anders, het moet ook breedtesport zijn, maar als je dat klaar wilt maken, dan zal je daar anders mee om moeten gaan. **(Springtrainer)**

Afgelopen jaar is voor het eerst de mogelijkheid geboden om ruiters/amazones in een later stadium te selecteren. Dit zijn kinderen die niet op de Rabo Talentendag zijn geweest, of er wel geweest zijn, maar zich onvoldoende hebben laten zien. Wanneer ruiters/amazones zich in competities en/of internationale wedstrijden meerdere malen goed laten zien, kunnen zij alsnog worden geselecteerd. De bondscoaches geven aan gebaat te zijn bij deze mogelijkheid.

Twee springtrainers opperden de suggestie om de Beloften na afloop van de aangeboden bondstrainingen te observeren om na te gaan in hoeverre zij door de trainingen vooruitgang hebben geboekt.

Twee van de regiotrainers zijn van mening dat er op een lager niveau dan het huidige niveau zou moeten worden begonnen met scouten:

De manier waarop talentherkenning wordt gedaan denk ik dat wel goed is. Denk dat het nog wel iets uitgebreider kan. (...) Ik denk wel dat je in de M ook wel talenten kunt herkennen die je dan op nog jongere leeftijd al een beetje kunt gaan begeleiden of een steun ergens in kunt gaan zijn. **(Springtrainer)**

Het feit dat enkele regiotrainers deze mening zijn toegedaan, maar de bondscoaches niet, kan liggen in het feit dat de regiotrainers meer gefocust zijn op de basiswedstrijdsport en de bondscoaches meer op topsport.

iii. *Eventing*

De discipline eventing is qua aantal sportbeoefenaars van veel geringere omvang dan de disciplines dressuur en springen. Ook is het instroomniveau (M) lager dan bij dressuur en springen waar het huidige instroomniveau de klasse Z is. Eén van de bondscoaches doet in dit kader een interessante uitspraak:

Wij laten ze eigenlijk al instromen als ze M samengesteld netjes rijden en ze hebben de leeftijd ervoor, dan mogen ze dus bij de junioren instromen. Dan krijg je ze op de trainingen en dan zie eigenlijk al wel snel wat een beetje talent heeft en wat geen talent heeft. **(Eventingtrainer)**

De algemeen geldende gedachte van de respondenten is dat het mogelijk is om binnen de huidige wedstrijdstructuur talenten te herkennen. Doordat er relatief weinig beoefenaars zijn, zijn er eveneens relatief weinig wedstrijdstarts en kunnen de ruiters/amazones tijdens meerdere wedstrijden worden geobserveerd en op basis daarvan worden geselecteerd.

Wij hebben natuurlijk maar een bescheiden groep van kinderen die binnen de leeftijdscategorie vallen, maar goed ook in de paardensport zeg maar, niet alleen de pony's maar ook de paardensport hebben wij 500/ 600, ik weet het niet eens, startkaarthouders die eventing rijden. Die moet je over Nederland kunnen bekijken. **(Eventingtrainer)**

De bondscoaches geven aan de Rabo Talentendag geen ideale setting te vinden om talent te herkennen. Dit omdat de Rabo Talentendag een geforceerde situatie betreft en het aantal ruiters/amazones dat geselecteerd wordt niet uitsluitend wordt bepaald op basis van kwaliteit, maar afhankelijk is van het aantal beschikbare trainingsplaatsen. Ook wordt, evenals bij het springen, de beperking van het scouten op basis van een momentopname genoemd:

De dag vind ik een matig verhaal moet ik zeggen. (...) Het is een momentopname. (...) Ik kan zat voorbeelden aanhalen van mensen die daar op die dag zijn geweest en die totaal eigenlijk niet goed voldoen en dus eigenlijk niet worden uitgenodigd voor die trainingen. Ik heb ook mensen gezien die eigenlijk heel snel, heel vlot de top haalden en er op die dag niks van brouwen dus.. **(Eventingtrainer)**

Ook voor eventing is het mogelijk om achteraf mensen toe te voegen aan de Rabo Regiotrainingen, net als bij het springen. De betreffende bondscoach is hier positief over:

Wat voor mij natuurlijk wel prettig is dat ik kan zeggen, die en die neem ik er nog bij. Ik ken gewoon talenten die hard werken, waarvan ik denk daar gaan we iets aan hebben, die kan ik erbij nemen. Dat lost voor mij het grootste probleem wel op. **(Eventingtrainer)**

Het voorgaande beschreef per discipline de betekenissen die aan talentherkenning worden gegeven. Een aantal betekenissen blijkt voor meerdere disciplines te gelden. De betekenissen ten aanzien van het scouten op basis van een momentopname komen voor springen en eventing overeen. Voor dressuur ook ten dele, alleen is men voor die discipline van mening dat meerdere meetmomenten reeds zijn ingebed in de huidige structuur. Het 'slechte oog' van de scouts wordt door respondenten van de disciplines dressuur en springen genoemd. Betekenissen die worden gegeven aan de kwaliteit van versus de kwantiteit aan ruiters gelden voor alle drie de disciplines.

Na betekenissen met betrekking tot talentherkenning te hebben beschreven, wordt in de navolgende paragraaf ingegaan op de belangrijkste resultaten aangaande talentontwikkeling.

4.5 Talentontwikkeling

Anders dan in de voorgaande paragraaf, zijn de resultaten in deze sectie disciplineoverstijgend, tenzij anders wordt vermeld. In de navolgende alinea's zullen verscheidene resultaten ten aanzien van talentontwikkeling worden toegelicht.

Een aantal respondenten heeft tijdens de interviews de naar hun mening positieve punten van het huidige talentontwikkelingsbeleid doen blijken. De positieve punten die genoemd zijn, zijn van uiteenlopende aard. Enkele dressuurtrainers benadrukken de stimulans die uitgaat van de trainingen die ieder winterseizoen worden aangeboden. Eén van de dressuurtrainers is positief over het 'in the picture' zetten van de leden van het Rabo Talententeam omdat zij op die manier mogelijk paardeneigenaren en/of sponsors weten aan te trekken. Ook was er een respondent die aangaf het ideaal te vinden dat jonge mensen aan de internationale topsport kunnen ruiken en tegelijkertijd met hun leeftijdsgenoten kunnen sporten.

Eén van de bondscoaches springen wist verschillende positieve punten te noemen. Zo is hij positief over de startplekken die de jeugd krijgt op internationale concoursen in Nederland. Wat ook positief is, is dat de senior bondscoach nauw betrokken is bij de ontwikkeling van de jeugd. Het volgende citaat illustreert dit:

Als ik terugblik naar 2007 toen we goud wonnen (...) Toen stelde ik eigenlijk ruiter X op, die zat eigenlijk in zijn eerste jaar senioren, maar ik kende hem al vanuit de junioren, young riders periode, dus ik wist hoe zijn karakter was. (...) Dat pakte goed uit en dat is puur gewoon omdat je de mensen veel beter kent.
(Springtrainer)

Wat bovendien als pluspunt wordt gezien, is het feit dat de bondscoaches ruimte kunnen en mogen laten voor ontwikkeling en zich niet enkel bezighouden met het topsegment, zo blijkt uit het volgende citaat:

Als ik nu (...) de kaders (...) zou moeten gaan ontleden, dan denk ik dat we heel weinig talenten overhouden. (...) Maar je moet wel een keer iemand een kans geven waarvan je denkt dat er mogelijkheid inzit. En als je natuurlijk de kaders heel klein blijft houden, dan stimuleer je het spel in wezen ook niet. **(Springtrainer)**

Voorgaande betrof een aantal positieve punten van het huidige beleid ten aanzien van talentontwikkeling. In de hierop volgende subparagrafen wordt een tweetal overkoepelende thema's ten aanzien van talentherkenning behandeld.

4.5.1 Sportbeoefening

De KNHS ondersteunt een talent in zijn/haar ontwikkeling vanaf het moment dat een hij/zij als talent wordt erkend. Echter, voordat een ruiter/amazone in dat stadium is beland, is daar al een periode van sportbeoefening aan vooraf gegaan. Er blijken uitgesproken meningen ten aanzien van sportbeoefening te bestaan. De volgende subparagrafen gaan hier nader op in.

i. Sportbeoefening op jonge leeftijd

Wat naar voren komt uit de interviews is dat vrijwel alle respondenten dezelfde mening zijn toegedaan wanneer het gaat om de beoefening van de paardensport op jonge leeftijd. Kinderen zouden op jonge leeftijd spelenderwijs en vooral ongecompliceerd met een pony bezig moeten zijn. Dit is nodig om het plezier in de sport te behouden. Plezier in de sport is nodig om de sport gedurende langere tijd te beoefenen. Het volgende citaat illustreert de beoogde ongecompliceerdheid van sportbeoefening op jonge leeftijd:

Ik heb liever dat ze op relatief jonge leeftijd nog vrij speels met een beest omgaan als dat ze in een harnas getrokken worden. Ik denk dat dat veel belangrijker is om ze later ook nog lol aan het rijden te laten hebben. Als je ze voorprogrammeert van kleins af aan en zo en niet anders.. Ik bedoel, die zie je bijna op het einde nooit.. **(Dressuurtrainer)**

ii. Specialisatie versus diversificatie

Waar de paardensport voorheen een veelzijdige sport was, is de laatste decennia een tendens zichtbaar die laat zien dat ruiters/amazones zich vroegtijdig specialiseren. Deze verandering is door een aantal respondenten expliciet onder woorden gebracht, zo laat het volgende citaat onder andere zien:

In onze tijd dan was je lid van de ponyclub en je deed werkelijk alles. Van spelletjes, van zaklopen met de pony's tot om de tonnen heengaan, tot springen. (...) Nu zie je al heel gauw dat die kinderen of dressuur rijden en dan wordt het zo heel gefixeerd op dat dressuurproefje. **(Dressuurtrainer)**

Verreweg de meeste respondenten zijn negatief over deze vroegtijdige specialisatie. Argumenten die genoemd worden ten voordele van een meer veelzijdige sportbeoefening zijn uiteenlopend van aard. Veelgehoord is dat de huidige spring- en eventingruiters dressuurmatig te weinig onderlegd zijn. Anderzijds wordt er door de dressuurruiters teveel gefocust op dressuur en zouden de meeste dressuurtrainers een meer veelzijdige dressuurruiter willen zien. Echter, aan die veelzijdigheid lijkt het tegenwoordig te ontbreken. Het volgende citaat behelst alle zojuist genoemde argumenten:

Gewoon voor de handigheid en alles denk ik dat het voor een dressuurruiter best wel goed is als ie ooit eens wat sprongen gedaan heeft zodat ie in andere bewegingen ook zo'n paard leert volgen. Zo is het voor een springruiter heel belangrijk om een paard, een pony dressuurmatig te kunnen werken. Dat zie ik dus wel in m'n trainingen, dat kinderen die zo'n beetje tegen een kader aanzitten, dat dat eigenlijk heel erg ontbreekt. **(Springruiter)**

Vrijwel alle respondenten zijn positief wanneer het gaat om het beoefenen van een andere sport naast de paardensport. Het meest gehoorde argument is dat paardrijden een eenzijdige belasting voor je lichaam betekent en dat het daarom goed is om ook op een andere manier met je lijf bezig te zijn. Het fysiek fit zijn als sporter en het verbreden van je blik zijn ook argumenten die door de respondenten worden genoemd en die pleiten voor het beoefenen van andere sporten naast de paardensport. Volgens de respondenten is het vooral van belang dat een ruiter/amazone sport om zijn/haar coördinatie te verbeteren aangezien dit het paardrijden ten goede zou komen. Sporten die conditie en balans verbeteren worden ook genoemd. Voorts is het van belang dat een ruiter/amazone een sport beoefent die bij hem/haar past en waar plezier aan beleefd wordt. Opvallend is dat door twee eventingtrainers de sport judo wordt genoemd. Eén respondent stelt dat judo bijdraagt om

valtechnieken onder de knie te krijgen. De andere respondent meent dat ruiters/amazones er mentaal beter van te worden.

iii. Ontwikkelen versus presteren

Talent herkennen en ontwikkelen in de paardensport heeft tot doel het gedegen opleiden van jonge ruiters/amazones zodat ze uiteindelijk resultaat boeken en medailles binnenhalen. Uit de onderzoeksdata blijkt dat de respondenten ontwikkelen en presteren niet zien als losstaande definities. Ontwikkelen en presteren zijn in interactie met elkaar.

De helft van de respondenten ziet presteren als resultaat van ontwikkeling. Met andere woorden, ontwikkeling gaat aan de prestatie vooraf. De meeste respondenten zijn van mening dat een talent niet altijd moet willen winnen. Argumenten die in dit kader genoemd worden, zijn het behoud van het paard en het leren incasseren. Presteren betekent volgens een aantal respondenten wel een goede stimulans, een stimulans die bijdraagt aan ontwikkeling. In de ontwikkelingsfase is het tevens belangrijk dat een talent leert pieken op het juiste moment. Te allen tijde is het belangrijk dat de prestatie wordt bereikt op een verantwoorde manier. Een aantal vooraanstaande dressuurtrainers is van mening dat het goed leren paardrijden voorop moet staan in de ontwikkelingsfase, en dat presteren van later belang moet zijn:

Echte talenten, de goeien, die zijn toch bezig met, hoe moet ik dat nou uitdrukken? Die zijn meer bezig met het vak, met de sport, met het omgaan met, als met het doel van winnen. Dat ligt veel verder weg, het is een stappenproces. Het zijn mensen die zich taakbewust bezig houden daarmee. **(Dressuurtrainer)**

Een bijzondere vorm van ontwikkeling vindt plaats door ruiters/amazones te laten sparren met andere ruiters/amazones die in (bepaalde opzichten) beter zijn dan de ander. Het merendeel van de respondenten is van mening dat sparren stimuleert en motiveert en de ontwikkeling van een ruiter/amazone positief beïnvloedt:

Ik denk dat het wel helpt als ze in de buurt zijn van mensen die heel goed met de sport bezig zijn. Dat de kinderen of de mensen toch veel kijken en in hun onderbewustzijn dingen meenemen en dat ook in hun onderbewustzijn zelf gaan toepassen. (...) Dus ik denk dat het wel belangrijk is dat je in de buurt van kampioenen moet zijn. **(Dressuurtrainer)**

Enkele respondenten zijn minder enthousiast en wijzen op de gevaren van een constante competitieverhouding die het sparren mogelijk met zich meebrengt.

Een veel gehoord punt met betrekking tot de ontwikkeling van een ruiter/amazone, betreft het creëren van de juiste match tussen ruiter/amazone en paard. Immers, een talent heeft goed paardenmateriaal nodig om te kunnen presteren. De respondenten noemen verschillende mogelijkheden waarop naar 'matching' zou kunnen worden toegewerkt. Zo zou de KNHS een samenwerkingsverband met stamboeken aan kunnen gaan, en zou de KNHS talenten in contact kunnen brengen met paardeneigenaren en/of sponsors die hen een paard ter beschikking kunnen stellen.

iv. Pony's versus paarden

Een aantal respondenten heeft een uitgesproken mening wanneer het gaat om de verschillen tussen een pony en een paard. Een viertal respondenten van verschillende disciplines is van mening dat een pony niet te vergelijken is met een paard en oordeelt dat een ruiter/amazone niet te lang pony moet rijden omdat dit de ontwikkeling in de weg zou staan.

Als ze te lang op een pony zitten, kan dat de ontwikkeling wel negatief beïnvloeden. Kijk, als die kinderen 12, 13 jaar zijn, dan hebben ze het gevoel dat die pony sterker is en doen ze het op gevoel. Op gegeven moment worden ze ouder, (...) dan denken ze die pony op kracht tegen te kunnen houden. (...) Dan gaan ze hun gevoel kwijtraken. **(Springtrainer)**

v. Young riders versus senioren

Opmerkelijk is het niveauverschil tussen de young riders en het senioreniveau waarover een aantal dressuurtrainers zich uitlaten. De drie meest vooraanstaande dressuurtrainers snijden dit onderwerp op eigen initiatief aan. Onderstaand citaat is hiervoor erg illustratief:

Het verschil tussen lichte tour en zware tour is een verschil van dag en nacht. Daarom is dat gat ook zo groot. Heel veel mensen kunnen de sprong niet maken van lichte tour, of young riders, naar zware tour. Dat is gewoon immens. **(Dressuurtrainer)**

De KNHS tracht het gat tussen het young riders en het senioreniveau te dichten met het Future Kader. Gezien de emoties die dit onderwerp met zich meebrengt, is het gat tussen de young riders en de senioren hiermee echter nog niet gedicht.

vi. Intensiteit

Een belangrijke factor die van invloed is op sportbeoefening en -ontwikkeling is tijd. Een sporter heeft vanzelfsprekend tijd nodig om te kunnen sporten en rusten. Een jonge sporter moet natuurlijk ook nog naar school. In de paardensport speelt tijd een wel heel belangrijke rol gezien het feit dat het beoefenen van de paardensport een tijdsintensieve aangelegenheid is. Dit komt omdat men met een levend dier van doen heeft dat dagelijkse verzorging en training nodig heeft. Daar komt bij dat, om de sport op niveau te beoefenen, meerdere paarden verzorgd en getraind dienen te worden. Dit geldt overigens voor alle disciplines. Het volgende citaat ondersteunt het tijdsintensieve karakter van de paardensport:

De tijd die je erin moet steken.. Je bent niet alleen maar met rijden klaar. Je moet ook het paard verzorgen. En dan heb ik het nog maar over één paard. De meesten hebben altijd toch wel 2 of 3 paarden. Dus je bent daar 7 dagen in de week eigenlijk continu mee bezig. Dat is voor veel talenten best wel een zware opgave. **(Springtrainer)**

De trainingsintensiteit is disciplineafhankelijk en ook afhankelijk van het individu. De meeste respondenten zijn wel van mening dat een ruiter/amazone bijna dagelijks met (het trainen van) een paard bezig moet zijn. Vooral voor jonge ruiters/amazones zijn plezier en de kwaliteit van trainingen van belang.

Ook een bepaalde mate van wedstrijdritme is van belang, al is dit afhankelijk van de combinatie en wordt volgens een tweetal vooraanstaande dressuurtrainers het rijden van wedstrijden pas belangrijk na het vijftiende levensjaar. Met name een aantal springtrainers is van mening dat wedstrijdritme in hun tak van sport onontbeerlijk is.

4.5.2 Context

Uit de onderzoeksdata blijkt dat een aantal factoren in de sociale omgeving van een ruiter/amazone van invloed is op de ontwikkeling. Dit betreft factoren als de situatie op school, vrienden en het op een zeker moment krijgen/hebben van een liefdesrelatie. Twee factoren die volgens de respondenten van aanmerkelijk belang zijn, worden in de navolgende subparagrafen toegelicht.

i. Ouders

Alle respondenten zijn van mening dat de ouders van een ruiter/amazone een belangrijk aandeel hebben in de ontwikkeling van een kind. In de eerste plaats kan de paardensport bijna niet zonder de (financiële en organisatorische) steun van de ouders beoefend worden. Echter, de verwikkeling van ouders in de paardensport heeft ook iets tegenstrijdigs. Zo werken ouders volgens de respondenten niet zelden belemmerend omdat zij te weinig verstand van paarden en de paardensport hebben. Ook zijn er ouders die hun kinderen teveel pushen of op handen dragen, wat wellicht nadelig uitwerkt. Een aantal respondenten is van mening dat ouders niet halsstarrig moeten zijn, maar open dienen te staan voor de trainers/coaches van een kind. Het volgende citaat illustreert de verschillende rollen van ouders naar aanleiding van de vraag hoe de context van een talentvolle ruiter/amazone er idealiter uitziet:

In ieder geval ouders die er heel erg achter staan. Die stimuleren, maar niet pushen. Dat zie je vaak en het is mentaal natuurlijk een moeilijke sport. Als er veel in je geïnvesteerd is en het mislukt op het moment suprême, dan voel je dat als kind zijnde. Dat is mentaal best zwaar. Het is dus heel belangrijk dat de thuissituatie zo is, dat zo'n kind zich wel gestimuleerd voelt, maar niet gepusht voelt. **(Dressuurtrainer)**

Niet geheel verrassend is dat de respondenten aangeven dat kinderen die opgroeien in een 'paardenfamilie' doorgaans een enorme voorsprong hebben op hun leeftijdsgenoten die uit een 'normaal' gezin komen. Het volgende citaat verduidelijkt dit:

Meestal die kinderen wat doorstoten, zijn toch vaak, dat zie je ook terug, die komen eigenlijk ook uit paardensportfamilies waar de familie ook al internationaal van gereden heeft. Die komen al op heel jeugdige leeftijd al in aanraking met de moeilijke dingen van de sport, bewust of onbewust. Die komen dan ook vaak te rijden op paarden die vermogens hebben. **(Dressuurtrainer)**

ii. Begeleiding

Vrijwel alle respondenten geven expliciet aan dat goede begeleiding onontbeerlijk is voor de ontwikkeling van een ruiter/amazone. Belangrijk hierbij is dat een talent bij de juiste trainer ondergebracht wordt. Enerzijds moet de trainer bereid zijn het talent daadwerkelijk verder te helpen. Anderzijds moet het talent openstaan voor de trainer en moeten de trainingwijzen van trainer en talent op elkaar aansluiten. Juiste begeleiding is met name belangrijk opdat ruiters/amazones geen verkeerde dingen aanleren daar het volgens een aantal respondenten veel tijd kost of zelfs onmogelijk is om op latere leeftijd verkeerd aangeleerde gedragingen kwijt te raken.

In de meeste gevallen heeft een talent één of meerdere privétrainers en volgt het bondstrainingen bij hetzij één van de bondscoaches hetzij bij één van de regiotrainers. Vertegenwoordigers van verschillende disciplines geven aan belang te hechten aan het betrekken van privétrainers bij bondstrainingen. Wat hierbij belangrijk is, is dat de privétrainers openstaan voor innovatieve ideeën en andere trainingstechnieken. Het volgende citaat schetst een beeld van de huidige situatie:

Het probleem is dat op het moment dat je met een trainer.. Dat nogal wat trainers zich aangevallen voelen. (...) Dat is natuurlijk niet de bedoeling van het gebeuren. (...) Maar op gegeven moment krijg je een soort van bedrijfsblindheid. Daar probeer je zo'n trainer dan in wakker te schudden van joh, ga daar nou eens even in bezig en ga daar eens op letten. Mijn ervaring is dat dat ontzettend weinig gebeurt en de meeste trainers voelen zich aangevallen of komen daarom geen eens mee. **(Springtrainer)**

Een punt dat hiermee samenhangt is de scepsis ten aanzien van de huidige basisinstructie. Vanuit alle disciplines bestaat er kritiek op het niveau waarop en het systeem waarin toekomstige instructeurs worden onderwezen. Enkele respondenten zijn van mening dat hierin een aantal zaken fundamenteel zal moeten veranderen. Het volgende citaat illustreert dat:

Ik heb vroeger ook landelijk gereden, (...) toen kreeg ik ook landelijk les, zoals nu nog heel veel gebeurt. Dat vond ik heel erg. (...) Ik denk dat wat wij nu aan het doen zijn, dat het veel begrijpelijker is voor het paard. (...) Ik denk dat heel wat mensen die zijn opgevoed in hun systeem op maneges en ponyclubs.. Die instructeurs lopen er nog allemaal rond, nog veel te veel. Ja, voordat je die hebt omgeturnd.. Het is gewoon een hele ziensomslog, cultuuromslag hoe je met je paard moet omgaan. **(Dressuurtrainer)**

Een ander veelgehoord punt is dat het veel van de paardensportbeoefenaars ontbreekt aan 'horsemanship', het kunnen begrijpen van en omgaan met een paard. Paardensportbeoefenaars dienen in te zien dat ze met een levend dier van doen hebben welke zorg en begeleiding vraagt:

Dat je probeert die opleiding van die begeleiders en instructeurs naar een hoger niveau te krijgen. Vooral op theoretische kennis van wat vind ik belangrijk? Wat moet een paard doen? Waarom doet ie dat en hoe kan ik erop reageren? Dan ze dat benul hebben. **(Springtrainer)**

Het gebrek aan horsemanship is overigens een tendens die niet alleen in de instructie, maar in de gehele paardensport zichtbaar is:

De opvoeding van een paard, de omgang in z'n jongste jaren is belangrijk. Daar gaat het in de meeste gevallen ook op mis omdat je ook steeds meer mensen krijgt die van oorsprong geen binding hebben met een paard. **(Springtrainer)**

Een ander belangrijk punt in de begeleiding, los van de omgang met een paard, is het erkennen van de verschillen in de manier waarop mensen leren en benaderd dienen te worden. Een goede begeleider zou rekening moeten houden met de verschillende personen waarmee hij/zij te maken heeft. De manier van benaderen lijkt volgens de respondenten erg belangrijk voor een gedegen ontwikkeling:

Wij hebben natuurlijk allemaal Master Coach gehad en we werken ook veel met Action Type. Dus als je kent van die kinderen, of waar je dan ook intensief mee, weet je ook hoe je je oefenstof moet overbrengen. Kijk als jij op een heel andere golflengte als die ander ontvangt, dan schiet je feedback de verkeerde kant op. Je moet het natuurlijk wel begrijpelijk overbrengen naar de partij waar je mee bezig bent. **(Dressuurtrainer)**

Een laatste punt in het kader van begeleiding betreft een bepaalde mate van zelfstandigheid die een ruiter/amazone dient te bezitten, wat pleit voor een gepaste afstand van een trainer/coach. Dit onderwerp is uitsluitend tijdens de laatste twee interviews aan de orde geweest, maar beide respondenten zijn dezelfde mening toegedaan. Deze mening wordt toegelicht door middel van het volgende citaat:

Waar ik niet achter sta is, wat je heel veel ziet, dat kinderen ergens een paard of pony hebben staan en dan eigenlijk elke dag begeleiding hebben. Omdat ik dus heel erg vind dat ze het ook zelf uit moeten vinden. Ze moeten ook zelfstandig zijn. En wat ik vind met heel veel begeleiden, is dat ze weinig zelfvertrouwen krijgen. Dat ze erg steunen op degene die hun helpt. (...) Ze moeten leren zichzelf te vertrouwen daarin. Dat vind ik echt heel belangrijk. **(Dressuurtrainer)**

4.6 Samenvatting

Hoofdstuk vier heeft een overzicht gegeven van de betekenissen die door de respondenten worden gegeven aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport.

Allereerst bleken er uiteenlopende betekenissen aan talent te worden gegeven. Ook bleek talent in mindere mate een voorwaarde voor succes. Wat betreft talentherkenning is er zowel sprake van een aantal discipline overstijgende betekenissen, als van betekenissen die disciplinespecifiek zijn. Sportbeoefening is een belangrijk thema dat raakt aan talentontwikkeling. In het kader van laatstgenoemde zijn vooral de ouders en begeleiding van belang. In het volgende hoofdstuk zullen deze thema's nader worden geanalyseerd door de thema's te koppelen aan de literatuurstudie en de hedendaagse praktijk.

5. DISCUSSIE

Zoals in de samenvatting van hoofdstuk vier vermeld, zullen de onderzoeksresultaten nader worden geanalyseerd door de data te koppelen aan de literatuurstudie (hoofdstuk drie). De resultaten en/of literatuur zullen tevens worden ondersteund door middel van praktijkvoorbeelden. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de thema's: talent, voorwaarden voor succes, talentherkenning en talentontwikkeling. De subthema's worden puntsgewijs gepresenteerd en om niet in herhaling te vallen is gekozen voor een summier beschrijving van de data en literatuur waarnaar wordt verwezen.

5.1 Talent

5.1.1 Ondefinieerbaarheid van talent

Uit de resultaten is gebleken dat er sprake is van een definitieproblematiek ten aanzien van talent. Hieraan liggen verschillende oorzaken ten grondslag. Zo zijn er verschillende aspecten die iemand tot talent maken (diversiteit), is er sprake van meerdere visies op talent (subjectiviteit) en hangt talent samen met een bepaalde mate van ontwikkeling. De definitieproblematiek bleek al uit de literatuurstudie (o.a. Van Bottenburg, 2009). In die zin, zo heeft paragraaf 4.2.1 laten zien, kan de ondefinieerbaarheid van talent op basis van dit onderzoek worden bevestigd.

5.1.2 Diversiteit

Wat ook uit de literatuurstudie blijkt, is hoe uniekheid zich verhoudt tot talentherkenning en -ontwikkeling. Martindale et al (2005) stellen in dit kader dat er ruimte moet zijn voor een individuele en unieke benadering per sporter. Ook Sennett (2003) stelt iets soortgelijks. Namelijk, dat verschillende vormen van talent belangrijker zouden moeten zijn dan ongelijkheden ten aanzien van één specifiek soort talent. De meningen van deze auteurs hangen samen met de diversiteit aan talent zoals voortgekomen uit de onderzoeksdata. Zowel de literatuur als de data suggereren dan ook indirect dat men zal moeten openstaan voor diversiteit aan talent.

5.1.3 Eigenschappen van talent

Door de respondenten werden zowel aangeboren als aangeleerde eigenschappen van talent genoemd. Dit haakt aan op het debat over nature (natuurlijke aanleg) versus nurture (product van ontwikkeling en omgeving), zoals beschreven door Vaeyens et al (2008). Het onderscheid tussen aangeboren en aangeleerde eigenschappen van talent, zoals aangebracht in hoofdstuk vier, maakt wezenlijk onderdeel uit van dit debat.

Een opvallende eigenschap die nader aandacht verdient is het gevoel voor een paard of het gevoel voor het paardrijden. Opmerkelijk genoeg wordt ook in andere sporten talent in verband gebracht met gevoel. Een mooi voorbeeld hiervan is een uitspraak die Mark van Bommel onlangs deed over oud ploeggenoot Pierre van Hooijdonk:

Als je geen gevoel hebt, geen talent hebt, dan kun je wel 100 vrije trappen nemen, maar dan raak je hem nooit zoals Pierre. **(Mark van Bommel)**¹

¹ RTL 7, SEAT Mooiste Goals Ooit, 10-05-2010

5.1.4 (On)bedoelde effecten van talent

Uit de onderzoeksdata is gebleken dat het label talent voor- en nadelen met zich mee kan brengen. Een voordeel dat talent hebben met zich meebrengt is de toename van kansen die talenten geboden worden. Nadelen betroffen arrogantie en toegenomen verwachtingen. De voor- en nadelen die uit dit onderzoek zijn voortgevloeid, kunnen worden vergeleken met de voor- en nadelen die een carrièreovergang in de paardensport met zich meebrengt, zoals aangetoond door Pummell et al (2008).

5.2 Voorwaarden voor succes

Talent, zo blijkt uit paragraaf 4.3, lijkt niet per definitie een voorwaarde voor succes. Of presteren op jonge leeftijd een voorwaarde is voor succes, daarover lopen de meningen uiteen. Ook de literatuur geeft geen eenduidige visie op presteren op jonge leeftijd als voorwaarde voor succes. In die zin onderschrijft dit onderzoek de literatuur. Een praktijkvoorbeeld dat aanhaakt op dit onderwerp is een bijdrage van Henk Jan Zwolle tijdens het congres Talent Centraal II. Hij gaf aan dat de huidige toproeiers op juniorenleeftijd niet opvallend presteerden². Dit gegeven zal voor een aantal respondenten geen verrassing zijn, gezien hun mening ten aanzien van de geringe voorspellende waarde van presteren op jonge leeftijd. Echter, een aantal respondenten ziet presteren op jonge leeftijd in zekere zin wel als voorwaarde voor succes.

5.3 Talentherkenning

Stokvis (2003) onderscheidt, in relatie tot voorspelbaarheid, meesporten, spelsporten en jurysporten. De paardensport is moeilijk onder te brengen bij één van deze sportsoorten en zou kunnen worden gezien als een vierde categorie. In de literatuurstudie werd reeds gesteld dat, hoe minder de meetbaarheid, hoe minder de voorspelbaarheid en hoe ingewikkelder de talentherkenning. Dit onderzoek laat de geringe meetbaarheid van de paardensport zien en bevestigt daarmee dat talentherkenning in het geval van geringe meetbaarheid een complexe aangelegenheid is. Dit is in lijn met het onderzoek van Vaeyens et al (2008) die stellen dat sporten waar een aantal variabelen een hoog voorspelbaarheidgehalte hebben, meer geschikt zijn voor effectieve talentherkenning modellen, dan sporten waarbij meerdere vaardigheden nodig zijn.

5.3.1 Timmermansoog

Talentherkenning in de paardensport is gebaseerd op het timmermansoog. Het timmermansoog wordt, zo blijkt uit de resultaten, in belangrijke mate ontwikkeld door ervaring. Dit timmermansoog is volgens de respondenten onontbeerlijk omdat de paardensport in belangrijke mate een gevoelskwestie is. Tegelijkertijd maakt de afhankelijkheid van het timmermansoog, dat er geen sprake kan zijn van een blauwdruk voor talent. Echter, het ontbreken van een blauwdruk laat ruimte voor diversiteit aan talent.

² NOC*NSF, Talent Centraal II, 22-04-2010

Samengevat kan gesteld worden dat het timmermansoog door de diversiteit aan talent noodzakelijk is en dat door de ervaring die nodig is om die diversiteit aan talent te herkennen, talentherkenning voorbehouden is aan meerdere ervaringsdeskundigen. De wetenschap dat talentherkenning open dient te staan voor diversiteit en uitgevoerd wordt door ervaringsdeskundigen, reduceert mogelijk de kritiek die in den lande op talentherkenning in de paardensport bestaat.

5.3.2 Scouting

Wat tevens blijkt uit de onderzoeksdata, is dat de respondenten van mening zijn dat potentieel talent wordt gemist vanwege het ontbreken van geschikt paardenmateriaal en/of doordat er in een beperkt aantal klassen wordt gescout. Wel is men positief over het scouten an sich, i.e. dat er niet enkel wordt geselecteerd op basis van prestaties. Martindale et al (2005) stellen dat geselecteerd dient te worden op basis van toekomstig potentieel en niet op de best presterende jonge sporters. In die zin komen de onderzoeksresultaten op dit punt overeen met de literatuur.

5.3.3 De relatie tussen talentherkenning en talentontwikkeling

Talentherkenning, zo blijkt uit de onderzoeksdata, zou niet moeten geschieden op basis van een momentopname. Er zijn meerdere momenten nodig om een ruiter/amazone te kunnen beoordelen. Dit omdat aangeboren eigenschappen niet op één enkel moment kunnen worden vastgesteld, maar zeker ook omdat aan te leren eigenschappen om meerdere beoordelingsmomenten vragen. Hieruit blijkt dat talentherkenning en talentontwikkeling onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Namelijk, of een ruiter/amazone talent heeft, ligt mede aan de manier waarop hij/zij zich ontwikkelt. Ook hier kan weer worden gerefereerd aan het nature/nurture debat.

In relatie tot voorgaande lijkt leeftijd een relatief begrip. De mate van ontwikkeling (nurture) lijkt veel relevanter. Literatuuronderzoek van Vaeyens et al (2008) bevestigt dit. Deze auteurs stellen dat talentherkenning en –ontwikkelingsprogramma's dynamisch dienen te zijn, in overweging nemend dat de mate van volwassenheid en de potentie om te ontwikkelen belangrijker zijn dan het op jonge leeftijd excelleren.

5.4 Talentontwikkeling

5.4.1 Sportbeoefening

i. Sportbeoefening op jonge leeftijd

In de resultaten wordt kort ingegaan op de beoefening van de paardensport op jonge leeftijd. Spelenderwijs met de sport bezig te zijn, bevordert de sportintrinsieke motivatie is de mening van de respondenten. Baker (2003) haalt in zijn artikel over specialisatie en diversificatie Côté & Hill aan, die eveneens de nadruk leggen op spel en diversiteit.

ii. Specialisatie versus diversificatie

De resultaten onderschrijven de voorkeur van de respondenten van diversificatie boven specialisatie. Er zou sprake moeten zijn van diversificatie op twee fronten; diversificatie binnen de paardensport door een meer veelzijdige beoefening van de paardensport (1) en diversificatie in de totale sportbeoefening door andere sporten naast de paardensport te beoefenen (2). Echter, de literatuur is niet eenduidig wanneer het gaat om het specialisatie- dan wel diversificatieperspectief. Dit onderzoek sluit zich aan bij het diversificatieperspectief zoals beschreven door onder andere Côté & Hill (in Martindale et al, 2005) en Van Bottenburg (2009), die suggereren dat diversificatie positieve effecten heeft op later sportgedrag.

iii. Ontwikkelen versus presteren

Uit de resultaten blijkt dat een prestatie veelal wordt gezien als resultaat van ontwikkeling. Anderzijds kan een prestatie ook bijdragen aan ontwikkeling. Hieruit komt naar voren dat presteren en ontwikkelen met elkaar in interactie zijn. Van Rossum (2005) en Fraser-Thomas et al (2008) zijn van mening dat een prestatie te allen tijde ondergeschikt is aan ontwikkeling. Dit onderzoek, dat juist een zekere interactie laat zien, zet eerder onderzoek van Van Rossum en Fraser-Thomas et al in een iets ander licht. Hierbij dient te worden opgemerkt dat zowel dit onderzoek als het onderzoek Van Rossum een zogenoemde 'healthy philosophy of winning' pretenderen. Echter, de respondenten spreken van een 'healthy philosophy of winning' wanneer een prestatie op een verantwoorde manier wordt neergezet. Van Rossum spreekt van een healthy philosophy of winning wanneer winnen ondergeschikt is aan het verbeteren van de individuele sporttaak. Er lijkt dus sprake van een interpretatieverschil ten aanzien van een healthy philosophy of winning.

iv. Young riders versus senioren

Binnen de discipline dressuur blijkt de overgang van de young riders naar senioreniveau een moeilijk te overbruggen gat. Een dergelijke carrièreovergang kan worden vergeleken met een carrièreovergang zoals beschreven door Pummell et al (2008). De auteurs noemen zowel positieve als negatieve effecten van een carrièreovergang en de gevolgen hiervan op individueel niveau. Dit onderzoek brengt aan het licht dat er moeilijkheden bestaan omtrent een carrièreovergang, maar gaat niet in op de aard van de moeilijkheden en de gevolgen ervan. De literatuur is in dezen een aanvulling op de data.

v. Intensiteit

Pummell et al zien tijdsgerelateerde stress als één van de gevolgen van een carrièreovergang. Dit heeft volgens de auteurs zijn weerslag op het sociale leven van een sporter. Paragraaf 4.5.1 laat onder andere zien dat de paardensport een arbeidsintensieve sport is en daardoor veel tijd kost. Op de gevolgen hiervan is niet nader ingegaan, maar gezien de mogelijke gevolgen, zoals beschreven door Pummell et al, is dit wellicht een onderwerp voor nader onderzoek.

5.4.2 Context

Uit dit onderzoek blijkt dat contextfactoren als de situatie op school, het hebben van vrienden en/of het hebben van een liefdesrelatie van invloed zijn op de ontwikkeling van een ruitier/amazone. Carlson (1988) concludeerde in zijn onderzoek naar het socialisatieproces van toptennis(t)ers dat persoonlijke eigenschappen en ervaringen, in combinatie met sociale structuren en de traditie van de sport optimaal dienen samen te werken om topniveau te bereiken. Het onderzoek van Carlson toont eveneens het belang van de context van en voor een sporter. Reeds eerder in dit hoofdstuk werd Henk Jan Zwolle aangehaald. Ook in het kader van de invloed van de context deed hij tijdens Talent Centraal II een interessante uitspraak. Namelijk, dat talent 10% aanleg is, en 90% omgeving, context dus. Zijn uitspraak onderstreept het belang van de context van een sporter en legitimeert daarmee de aandacht die dit thema hier krijgt.

i. Ouders

Ouders zijn een belangrijke contextfactor wanneer het gaat om de ontwikkeling van talent. Uit hoofdstuk vier is gebleken dat ouders de ontwikkeling in zowel positieve als negatieve zin kunnen beïnvloeden. In dit kader onderschrijft dit onderzoek de positieve en de negatieve invloed van ouders op talentontwikkeling zoals beschreven door Fraser-Thomas et al (2008) en Pummell et al (2008). Opmerkelijk is de invloed die uit lijkt te gaan van een 'paardenfamilie'. Zo blijkt uit dit onderzoek dat de respondenten van mening zijn dat talenten uit een paardenfamilie voorsprong genieten ten opzichte van talenten die uit een 'normale' familie komen. Op basis van de literatuurstudie kan ten aanzien van dit subthema geen vergelijking worden gemaakt. Wel stelt Van Bottenburg in *Op jacht naar goud* (2009) dat blijkt dat topsporters in hun sportkeuze sterk geïnspireerd worden door hun ouders. Dit geldt met name voor volleybal en hockey.

ii. Begeleiding

Een andere belangrijke contextfactor betreft de begeleiding door de trainer/coach. Fraser-Thomas et al (2008) en Martindale et al (2005) onderkennen eveneens het belang van begeleiding. Fraser-Thomas et al beschrijven in hun *Developmental model of sport participation* een aantal rollen dat een coach idealiter vervult. Het betreft echter een aantal algemene, niet sportspecifieke rollen. Martindale et al schrijven over het belang van de kwaliteit en de geschiktheid van de coachomgeving, maar stellen dat er weinig bekend is over een effectieve coachomgeving en bijbehorende optimalisatie mogelijkheden. Dit onderzoek is vanwege het sportspecifieke karakter een aanvulling op de literatuur omdat het daadwerkelijk handvatten biedt voor het optimaliseren van begeleiding in de ontwikkelingsfase.

Een punt in de begeleiding dat nader zal worden toegelicht omdat het een belangrijk resultaat betreft, maar ook omdat dit punt het sportspecifieke karakter van dit onderzoek nogmaals onderstreept, is het belang van 'horsemanship'. Gedurende de gehele ontwikkelingsfase dient te worden onderkend dat de paardensport wordt beoefend met een levend dier. Dit geldt zowel voor de trainer/coach als voor de ruiter/amazone. Helaas is het nog niet overal even goed gesteld met de kennis van en over het paard. Een afsluitend praktijkvoorbeeld illustreert dit:

Het gros van de ruiters is vooral bezig zijn wil aan het paard op te leggen. Ze weten niets van wat er zich tijdens het rijden of trainen tussen de oren van hun 'teamgenoot' afspeelt. Het wordt ze niet geleerd of ze staan er niet bij stil. Elementaire kennis van het wezen paard ontbreekt bij een groot deel van de ruiters. (...) Paardrijden leer je van een instructeur. Die is mede verantwoordelijk voor al die wekelijkse droefenis voor het oog van de jury. De instructie mag zich dit dus ook aantrekken. **(Corbeau, 2010)**

6. CONCLUSIE

Naar aanleiding van het 10-jarig bestaan van het Rabo Talentenplan ontstonden er bij de betrokken van het plan vragen over de huidige opzet en uitvoering van het beleid ten aanzien van talentherkenning en –ontwikkeling. Ook werden, naar aanleiding van de certificering, door NOC*NSF enkele kritische noten geplaatst bij het huidige beleid. Tenslotte dwongen de ambities van het Olympisch Plan 2028 de KNHS om stil te staan bij het topsportbeleid in het algemeen, en het beleid ten aanzien van talentherkenning en –ontwikkeling in het bijzonder. Eén en ander heeft geleid tot het opzetten van dit onderzoek waarin de volgende probleemstelling centraal heeft gestaan:

Welke betekenissen geven KNHS bondscoaches en regiotrainers aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport?

In dit hoofdstuk worden de antwoorden op bovengenoemde hoofdvraag en de daaruit afgeleide deelvragen samengevat.

De eerste deelvraag heeft betrekking op de eigenschappen van talent. De betekenissen die aan de eigenschappen van talent worden toegekend zijn zeer uiteenlopend van aard en kunnen worden onderverdeeld in aangeboren en aangeleerde eigenschappen. De uiteenlopende betekenissen zijn te herleiden naar de subjectiviteit van het timmermansoog waarmee naar talent gekeken wordt. Door de uiteenlopende antwoorden van de respondenten is een model dat uitgaat van een blauwdruk, op basis van dit onderzoek ondenkbaar. Doordat bepaalde eigenschappen aangeleerd zijn, lijkt talent samen te hangen met een bepaalde mate van ontwikkeling. Dit heeft consequenties voor talentherkenning hetgeen in de derde en vierde deelvraag centraal staat.

Volgens de respondenten kan gemiddeld genomen vanaf het elfde levensjaar van een ruiter/amazone gesteld worden of hij/zij al dan niet talentvol is. De eigenschappen van een talent zijn niet leeftijdsafhankelijk. Wel zijn bepaalde eigenschappen, afhankelijk van de sportbeoefening en de begeleiding in jaren, mogelijk al dan niet verder doorontwikkeld. Bij talentherkenning in de paardensport wordt door de respondenten geen betekenis gegeven aan sekseverschillen. Wel kunnen sekseverschillen worden benoemd.

De tweede deelvraag heeft tot doel gehad om na te gaan in hoeverre talent een voorwaarde is voor succes. Gebleken is dat de respondenten talent in mindere mate als voorwaarde voor succes zien en dat talent hebben zelfs nadelig kan uitwerken, onder andere omdat ‘talent verwent’.

Aangezien presteren op jonge leeftijd vaak gerelateerd wordt aan talent, is eveneens nagegaan in hoeverre het presteren op jonge leeftijd als voorwaarde wordt gezien voor later topsportsucces. Ten aanzien hiervan zijn de respondenten verschillende meningen toegedaan. Over factoren die wel gelden als voorwaarde voor succes in de paardensport zijn de respondenten vrij eenduidig. De beschikking hebben over goed paardenmateriaal, een sportspecifieke factor, en de daarmee veelvuldig in verband gebrachte financiële factor worden in dezen herhaaldelijk genoemd.

Deelvragen drie en vier hebben betrekking op de positieve en negatieve punten van de huidige opzet van talentherkenning en mogelijke verbeterpunten ten aanzien hiervan. Zo is talentherkenning volgens de respondenten primair een taak voor de KNHS, al zouden maneges, verenigingen en hun instructeurs en de door de KNHS ingezette regiotrainers een grotere rol van betekenis kunnen spelen.

Het scouten tijdens regiokampioenschappen wordt enerzijds als positief ervaren omdat selectie op basis van prestaties hiermee wordt losgelaten. Anderzijds betreft scouten op regiokampioenschappen een momentopname, wordt er alleen in de hoogste landelijke klassen gescout en staat 'het oog' van de scouts ter discussie. Voor de discipline eventing wordt niet gescout tijdens regiokampioenschappen, maar wordt er geobserveerd tijdens meerdere wedstrijden. Dit systeem is volgens de vertegenwoordigers van deze discipline toereikend.

Over de invloed van de kwaliteit van een pony/paard op talentherkenning wordt verschillend gedacht. Enerzijds wordt gesteld dat talent te herkennen is onafhankelijk van de kwaliteit van een pony/paard. Anderzijds wordt verschil in de kwaliteit van paardenmateriaal als beperking gezien. Feit is wel dat de paardensport een sport is die met een paard beoefend wordt en daardoor een specifiek karakter heeft. Dit maakt dat talentherkenning in de paardensport een extra dimensie krijgt.

In de discussie, maar ook eerder in dit hoofdstuk is gerefereerd aan het gegeven dat talentherkenning en talentontwikkeling een wederkerige relatie hebben. Twee veel gehoorde verbeterpunten hangen hiermee samen.

In de eerste plaats dient men, om daadwerkelijk talent in een ruiter/amazone te kunnen herkennen, de ontwikkeling van een ruiter/amazone te kunnen volgen. Het herkennen geschiedt in dat geval niet op basis van één momentopname, maar gebeurt gedurende de ontwikkeling waardoor de focus verschuift van resultaat (korte termijn) naar proces (lange termijn).

In de tweede plaats wordt er momenteel een vastgesteld aantal ruiters/amazones geselecteerd en gedurende een negental trainingen begeleid. De respondenten zouden deze kwantiteitsdoelstellingen willen loslaten. Daarentegen zouden zij willen inzetten op begeleiding op maat van de meest talentvolle en ambitieuze ruiters/amazones opdat er geen tijd en energie wordt gestoken in diegenen wiens investering zich niet zal lonen.

De vijfde en zesde, en daarmee laatste deelvragen, hebben tot doel gehad het achterhalen van de positieve en negatieve punten van het huidige beleid omtrent talentontwikkeling en mogelijke verbeterpunten ten aanzien hiervan. De positieve punten ten aanzien van het huidige beleid zijn uiteenlopend van aard en verschillend per discipline. Om niet in herhaling te vallen wordt hiervoor verwezen naar paragraaf 4.5.

Op jonge leeftijd moet de paardensport volgens de respondenten spelenderwijs worden beoefend. Daarnaast is het van belang dat een paardensporter zich veelzijdig ontwikkelt en zich niet op te jonge leeftijd toelegt op één discipline. Echter, momenteel wordt er te vroeg en teveel gespecialiseerd naar discipline, terwijl paardensporters volgens de respondenten gebaat zijn bij een veelzijdige en diverse sportbeoefening. Dit leidt tot een bredere ontwikkeling en komt uiteindelijk de ontwikkeling van talent ten goede. Tevens is het voor een ruiter/amazone van belang om naast paardrijden op een andere wijze met zijn/haar lichaam bezig te zijn vanwege de eenzijdige belasting die de paardensport kenmerkt.

De paardensport is een arbeidsintensieve en daardoor een tijdsintensieve sport. Vrijwel dagelijkse training en wekelijkse wedstrijden, welke nodig zijn ten behoeve van een goede ontwikkeling, zorgen hiervoor. Ontwikkelen en presteren zijn met elkaar in interactie waarbij de prestatie volgens de respondenten te allen tijde op een verantwoorde manier moet worden bereikt.

Om talentontwikkeling in de paardensport te stimuleren zouden ruiters/amazones gebaat kunnen zijn bij het sparren met andere ruiters/amazones, aldus een aantal respondenten. Hiermee wordt bedoeld dat een ruiter/amazone gedurende langere tijd spart met een ruiter/amazone die beter is dan hij of zij. Echter, niet alle respondenten delen deze mening. Feit is wel dat hier door de KNHS momenteel nog geen gebruik van wordt gemaakt. Het zorgen voor de juiste match tussen

ruiter/amazone en paard is eveneens een punt dat de ontwikkeling van de paardensport mogelijk een sprong voorwaarts kan laten maken. Een intensievere begeleiding in de overgangperiode van young rider naar senior is een laatste verbeterpunt.

De respondenten noemen een aantal contextfactoren dat van invloed is op de ontwikkeling van talent. Zo zijn de ouders van een ruiter/amazone van grote invloed op de ontwikkeling. Ouders kunnen de ontwikkeling van hun kind zowel ondersteunen als remmen. Kinderen uit een 'paardengezin' hebben wat betreft ontwikkeling een voorsprong op kinderen die niet uit een paardengezin komen, zo zijn de respondenten van mening.

Naast de thuissituatie is volgens de respondenten de trainer van een kind van grote invloed. Het is van belang dat een ruiter/amazone bij de juiste trainer wordt ondergebracht en dat trainers rekening houden met individuele verschillen. Privétrainers zouden meer betrokken moeten zijn bij bondstrainingen om een goede ontwikkeling te garanderen. Aandachtspunten zijn het huidige niveau van basisinstructie en de mate van paardenkennis. Het niveau van basisinstructie is te laag en de paardenkennis onder paardensporters doorgaans te gering.

Aanvankelijk was er weinig bekend over de betekenissen die door KNHS bondscoaches en regiotrainers aan talent, talentherkenning en talentontwikkeling in de paardensport worden gegeven. Dit sportspecifieke onderzoek heeft deze betekenissen inzichtelijk gemaakt en de uniekheid en de complexiteit van een sport met een dier aangetoond.

Voorts kan aan de conclusies die in dit hoofdstuk zijn gepresenteerd, een aantal beleidsconsequenties worden verbonden. Deze zullen in het navolgende hoofdstuk worden beschreven.

7. AANBEVELINGEN

Aan een aantal conclusies die uit dit onderzoek zijn voortgevloeid, kunnen (beleids)consequenties worden verbonden. Deze consequenties raken in een aantal gevallen direct aan de thema's dit in dit onderzoek centraal staan. Enkele consequenties worden echter in een iets bredere context geplaatst. Om de leesbaarheid te bevorderen, is zoveel mogelijk dezelfde indeling aangehouden als in de hieraan voorafgaande hoofdstukken.

Uit dit onderzoek is gebleken dat talent niet eenduidig te definiëren is vanwege de subjectiviteit ten aanzien van talent en de verschillende eigenschappen die daardoor aan talent worden toegekend. Hierdoor lijkt een eenduidige beleidsvisie op talent onmogelijk. De KNHS hoeft deze diversiteit niet uit de weg te gaan, maar kan diversiteit als uitgangspunt nemen voor het beleid met betrekking tot talentherkenning. Wel zal moeten worden gestreefd naar een meer eenduidige visie op de omgang met een paard en het paardrijden. Idealiter wordt dit vanaf het niveau van basisinstructie opgepakt, maar ook binnen het Rabo Talentenplan zou hier meer aandacht voor kunnen komen. Aandacht die uitgaat naar zowel ruiters/amazones als naar ouders en trainers.

Wat tevens uit dit onderzoek blijkt, is dat het aantal jaren van sportbeoefening en de wijze en mate van begeleiding van invloed zijn op hoe iemand paardrijdt. Dit zijn zaken die bepalend zijn voor het niveau van een ruiter/amazone op een bepaald moment en waar door de KNHS in haar beleid inzake talentherkenning rekening mee gehouden kan worden.

Gebleken is dat respondenten bij talentherkenning geen aandacht besteden aan sekseverschillen. Wel kunnen specifieke verschillen in sekse en seksuele geaardheid en de invloed daarvan op sportbeoefening worden genoemd. De KNHS zou deze verschillen kunnen overdenken en kunnen nagaan in hoeverre deze verschillen in de toekomst in overweging zouden kunnen worden genomen.

Talent hebben en/of presteren op jonge leeftijd lijken op basis van dit onderzoek geen voorwaarden voor later topsportsucces. Toch worden deze twee zaken nog vaak in verband gebracht met voorspellende waarde. Ondanks dat het wellicht moeilijk is om te erkennen, zal de KNHS zich moeten realiseren dat talent en presteren op jonge leeftijd niet altijd hand in hand zullen gaan met latere topprestaties. Een realistisch verwachtingspatroon in dezen lijkt dan ook gepast.

Wat tevens uit dit onderzoek blijkt is dat de beschikking over kwalitatief paardenmateriaal een belangrijke succesfactor is. Vanwege de financiële consequenties die hiermee gemoeid zijn, lijkt het niet aannemelijk dat de KNHS hier direct aan kan bijdragen. Indirect, bijvoorbeeld door een mogelijke samenwerking met stamboeken en een bemiddelende rol tussen ruiters/amazones en eigenaren/sponsors, zou de KNHS hierin wel een rol van betekenis kunnen spelen.

Een aantal partijen en individuen kunnen mogelijk in meerdere mate bijdragen aan talentherkenning in de paardensport, zo blijkt uit het onderzoek. De KNHS zou kunnen nagaan in hoeverre zij maneges, verenigingen en regiotrainers een actievare rol kan geven inzake talentherkenning. Het vergroten van de naamsbekendheid van het Rabo Talentenplan en haar mogelijkheden onder maneges en verenigingen, zou hierin een eerste stap kunnen zijn.

Uit het onderzoek blijkt dat talentherkenning op basis van een momentopname problematisch is. Talentherkenning op basis van meerdere observaties verdient dan ook de voorkeur. Bij de discipline eventing gebeurt dit reeds. Dit is vanwege de geringe omvang van deze discipline dan ook geen probleem. Voor de disciplines dressuur en springen geldt de problematiek omtrent omvang echter

wel. Voordeel van deze disciplines is de bestaande competitiestructuur. Tijdens het verrijden van respectievelijk de KNHS-Imperial Riding Cup en KNHS-CHIO Rotterdam Cup (dressuur) en de KNHS-Hartogh Lucerne Trophy, de KNHS-Roelofsen Raalte Trophy en de KNHS-vdB Cup (springen) kunnen ruiters/amazone tijdens meerdere momenten worden geobserveerd. De KNHS zou kunnen overwegen om een deel van haar Beloften voortaan in deze competities te observeren en langs die weg te selecteren.

Ook komt uit het onderzoek de beperking van het scouten in bepaalde klassen naar voren. Er zal wel sprake moeten blijven van een bepaalde ondergrens qua klassering, maar wellicht zou deze ondergrens kunnen worden herbepaald. De niveaus net boven de landelijke wedstrijd sport (voor dressuur Subtopniveau; voor springen CSI** en CSI*** niveau; voor eventing niet relevant), worden momenteel onderbelicht. Ruiters/amazones die de landelijke wedstrijd sport zijn overstegen vallen hierdoor buiten het zicht van de scout. De KNHS zou kunnen nadenken over hoe zij grip zou kunnen krijgen op ruiters/amazones buiten de landelijke wedstrijd sport.

Voorts liet het onderzoek zien dat het aantal ruiters dat geselecteerd wordt en de begeleiding die zij krijgen, vooraf worden vastgesteld. Wellicht kan worden nagedacht over een meer dynamische benadering die ruimte laat voor de behoeften per individu.

Uit het onderzoek blijkt dat de respondenten uitgesproken zijn in hun mening ten aanzien van sportbeoefening op jonge leeftijd. De beleidsconsequenties die hiermee samenhangen, raken niet direct aan topsport of talentontwikkeling, maar zijn voor de paardensport in het geheel wel van belang. In het kader van het beleidsstuk 'Een leven lang sporten', door de KNHS vertaald in 'Een leven lang paardrijden', is deze uitkomst wellicht relevant. Ook een meer veelzijdige ontwikkeling van de paardensporter is iets wat hierin kan worden meegenomen. Overigens is laatstgenoemde ook voor topsport en talentontwikkeling relevant, omdat de eenzijdige belasting van de paardensport een mogelijk beperkende factor is. De huidige ontwikkeling inzake de opzet van een fysiek trainingsprogramma voor senioren en young riders lijkt in dit kader een positieve stap.

Uitgaan van een verantwoorde manier van winnen is een relevante uitkomst van dit onderzoek omdat dit een gedegen ontwikkeling ten goede komt, maar ook het belang van het paard dient. Wat hiermee samenhangt is de al eerder genoemde verantwoorde omgang met een paard en de daaraan gerelateerde beheersing van paardenkennis. Niet alleen een verbeterde omgang met het paard en het verbeteren van de kennis met betrekking tot paardrijden zijn belangrijke aandachtspunten. Ook het management rondom (de gezondheid van) een paard is een punt waar door de KNHS meer aandacht aan zou kunnen worden besteed. In het absolute topsegment liggen plannen om topsportpaarden langdurig te monitoren ten behoeve van blessurepreventie. Echter, de kennis van het management van een paard is iets dat ook in de ontwikkelingsfase een aandachtspunt zou kunnen zijn.

De overgang van de young riders naar de senioren is niet zelden problematisch, zo blijkt uit het onderzoek. In de discipline dressuur wordt inmiddels getracht het gat te dichten middels het Future Kader, een categorie tussen de young riders en senioren in. Of het Future Kader de doorstroom inderdaad bevordert, kan wellicht over een aantal jaren gesteld worden. Indien de doorstroom lijkt te verbeteren door een dergelijk initiatief, zou de KNHS kunnen nadenken over een vergelijkbare opzet voor de disciplines springen en eventing.

Wat tevens uit het onderzoek blijkt, is dat de ouders en de begeleiding van een ruiter/amazone erg belangrijk zijn in de ontwikkelingsfase. Momenteel wordt er slechts in beperkte mate aandacht besteed aan ouders. Mogelijk kan de KNHS ouders meer betrekken waardoor ouders zich bewust worden van de invloed die zij uitoefenen op een kind en de kennis die zij ten behoeve van de paardensportcarrière van hun kind nodig hebben.

Lia Verhoeven – Bekend met talent?

Wat betreft begeleiding zou de KNHS kunnen inzetten op het plaatsen van de 'juiste' ruiter/amazone bij de 'juiste' trainer. Ook zou de KNHS de privétrainer van een ruiter/amazone in meerdere mate kunnen betrekken bij de bondstrainingen. Beide punten kunnen uiteindelijk meer lijn aanbrengen in de ontwikkeling van een ruiter/amazone. De kennis van (de omgang) met verschillende typologieën en didactiek is een laatste bespreekpunt. Coaches die in het bezit zijn van het diploma Master Coach zijn hierin onderlegd. Echter, een aantal van de regiotrainers die het begeleiden van de Beloften voor hun rekening nemen, zijn hier wellicht nog niet mee in aanraking gekomen. De KNHS zou hier bijvoorbeeld middels een cursusachtige opzet aandacht aan kunnen besteden.

8. REFLECTIE

Na dit werk te zijn begonnen met een persoonlijk voorwoord, wil ik middels een korte reflectie op het onderzoeksproces ook met een persoonlijk stuk afsluiten.

Zoals beschreven in de methodologie (hoofdstuk twee) had ik voor aanvang van dit onderzoek reeds een bestaande relatie met mijn respondenten. Een deel ken ik vanwege mijn eigen sportcarrière, een deel van hen heb ik leren kennen tijdens mijn werkzaamheden voor de KNHS. Enerzijds heeft deze bestaande relatie bijgedragen aan het uiteindelijke resultaat omdat de respondenten makkelijk te benaderen waren. Anderzijds was het in sommige gevallen ook lastig om iemand die je kent te moeten overtuigen van iets waar diegene misschien niet direct de meerwaarde van inziet. Uiteindelijk heb ik iedereen de meerwaarde van dit onderzoek kunnen doen inzien en heeft de bestaande relatie met mijn respondenten naar mijn mening enkel positieve uitwerkingen gehad.

Vanwege mijn werkzaamheden bij de KNHS ben ik niet alleen in ruime mate bekend met de onderzoeksobjecten, ook ben ik erg betrokken. Mijns inziens heb ik mij tijdens de interviews en gedurende het interpreteren van hetgeen door de respondenten is gezegd, niet of nauwelijks laten sturen door heersende gedachten. Mijn betrokkenheid is vanuit mijn perspectief onmisbaar gebleken omdat ik zonder deze betrokkenheid niet had kunnen opbrengen wat de afgelopen maanden van me hebben gevraagd. Want, ondanks dat echte tegenslagen mij bespaard zijn gebleven, is het uitvoeren van een dergelijk onderzoek een omvangrijke taak gebleken.

Naar mijn mening is door dit onderzoek de wetenschapper in mij naar boven gekomen. Was ik voorheen echt een 'praktijkmens' die enigszins schuw was voor hetgeen aan theorie en wetenschap raakte, het proces dat ik heb doorlopen heeft me doen inzien wat het kan opleveren.

Ik hoop dat ik heb laten zien aan de eisen van de opleiding te voldoen. Ook hoop ik dat dit onderzoek in lijn is met hetgeen de KNHS van mij verwachtte. Wellicht dat dit onderzoek bijdraagt aan een verbeterde opzet van het beleid ten aanzien van talentherkenning en talentontwikkeling en dat het op termijn een bijdrage levert aan de successen die hopelijk mogen volgen.

Het was me een waargenoegen dit onderzoek te mogen uitvoeren.

BRONNEN

- Baker, J. (2003). Early specialization in youth sport: a requirement for adult expertise? *High Ability Studies*, 14 (1): 85-94.
- Bartels, J. & Zon, J. van (2009). *10 jaar Rabo Talentenplan*. Ermelo: Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie.
- Bottenburg, M. van (2009). *Op jacht naar goud*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Carlson, R. (1988). The Socialization of Elite Tennis Players in Sweden: An Analysis of the Players' Backgrounds and Development. *Sociology of Sport Journal*, 5: 241-256.
- Corbeau, T. (2010). Column: Paardenkennis. *De Hoefslag*, 21 (62): 4.
- Fraser-Thomas, J., J. Côté & J. Deakin (2008). Understanding dropout and prolonged engagement in adolescent competitive sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 9: 645-662.
- Glesne, C (2006). *Becoming qualitative researchers* (3rd ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- KNHS (2010). Hoe zit het Rabo Talentenplan in elkaar?
<http://knhs.nl/news.asp?pCatID=151&CatID=18703&ppCatID=18703&ID=7669&style=1&zoomstyle=11&men=07>, geraadpleegd op 04-01-2010.
- Martindale, R. J. J., D. Collins & J. Daubney (2005). Talent development: a guide for practice and research within sport. *Quest*, 57: 353-375.
- NOC*NSF (2010). Certificering talentontwikkeling bonden
<http://www.nocnsf.nl/cms/showpage.aspx?id=636> & Olympisch Plan 2028
<http://www.nocnsf.nl/nocnsf.nl/olympisch-plan-2028/olympisch-plan-2028>, geraadpleegd op 23-06-2010.
- Pummell, B., Harwood, C. & Lavalley, D. (2008). Jumping to the next level: A qualitative examination of within-career transition in adolescent event riders. *Psychology of Sport and Exercise*, 9: 427-447.
- Rossum, J.H.A. van (2005). *Volhouden of afhaken: een longitudinaal onderzoek naar talentontwikkeling in de sport, met aandacht voor dropouts en toppers*. Amsterdam: Stichting Human Quality & Performance.
- Rubin, H.J. & Rubin, I.S. (2005). *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data* (2nd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Sennett, R. (2003). *Respect, the Formation of Character in an Age of Inequality*. New York: W.W. Norton & Co.
- Stokvis, R. (2003). *Sport, publiek en de media*. Apeldoorn: Uitgeverij Het Spinhuis.
- Vaeyens, R., Lenoir, M., Williams, A.M. & Philippaerts, R.M. (2008). Talent Identification and Development Programmes in Sport: Current Models and Future Directions. *Sports Medicine*, 38: 703-714.
- Weick, K.E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Yperen, N.W. van (2009). Why Some Make It and Other Do Not: Identifying Psychological Factors That Predict Career Success in Professional Adult Soccer. *The Sport Psychologist*, 23: 317-329.

